

Lunds universitet
Språk- och litteraturcentrum
Handledare: Johanna Akujärvi
30/5 2023

Kandidatuppsats i grekiska
Filip Franzén
GREK01

VÅLD, TVÅNG OCH ÅTRÅ

En studie av kärleksmagi i korpusen Papyri Graecae Magicae

Innehåll

1.	Inledning.....	3
2.	Tidigare forskning och dagens forskningsläge.....	3
3.	Frågeställning	4
4.	Tillvägagångssätt och metod	4
5.	Material, urval och avgränsning.....	5
6.	Definitioner av kärleksmagi	5
6.1	Ἀγωγή/ἀγώγιμον	6
6.2	Φίλτρον.....	7
6.3	Κατάδεσμος.....	7
7.	Materialets begränsningar	7
8.	Terminologi och begreppsapparat	8
9.	Analys och diskussion	8
9.1	Vad försöker supplikanten åstadkomma?	8
9.2	Hur åstadkoms detta?	11
9.2.1	Lidande som tvång	11
9.2.2	Hjälp av gudomlig assistent.....	12
9.3	Vilka gudomar förknippas med denna typ av magi?	15
9.3.1	Judiska gudomar och judisk tradition i <i>PGM</i>	16
9.4	Åkallande av gudomar.....	17
9.5	Besvärjelsernas språk och uppbyggnad.....	18
9.5.1	Symboler, numerologi och magiska bokstäver.	20
9.5.2	Numerologi och magiska vokaler.....	22
9.6	Redskap, offer, material och plats.	27
9.6.1	Instruktioner till skrivande och ristande på olika material.	27
9.6.2	Bläck och annan vätska	28
9.6.3	Metallplattor och amuletter.....	29
9.6.4	Materialets mytologiska koppling.	30
9.6.5	Plats	31
9.6.6	Offer och offergåvor	31
9.6.7	Bägare.....	32
10.	Skillnader mellan de tre mer omfattande papyrerna.....	34
11.	Slutsatser	35
12.	Bibliografi	37
12.1.	Tryckta källor	37

12.2.	Texteditioner.....	39
12.3.	Digitala	39
12.1.	Databaser	40
Appendix 1		40
Appendix 2		43

1. Inledning

Att med magi försöka locka åt sig ett objekt för sin kärlek är en företeelse som förekommit i många kulturer och Egypten under hellenistisk och romersk tid är inget undantag. Målet med detta arbete är att undersöka just detta. För detta ändamål har jag valt att undersöka vad jag anser kan kallas kärleksbesvärjelser i korpusen Papyri Graecae Magicae (*PGM*).

2. Tidigare forskning och dagens forskningsläge

Användandet av magi i dess olika former var under antiken utbrett och dess roll samhället har länge undersökts och diskuterats.¹ Frågor om definitioner av magi och om relationen mellan magi och religion har länge diskuterats. Somliga hävdar att magi och religion är helt skilda eller i opposition medan andra hävdar att de är stark sammankopplande.² Även om magi i allmänhet är ett ämne som länge undersökts och diskuterats, så har endast ett fåtal undersökningar gjorts som behandlar *PGM* i helhet eller större delar av *PGM*.

En författare som varit till stor hjälp är Christopher A Faraone, professor vid University of Chicago som har undersökt både kärleksmagi i allmänhet och kärleksmagi i *PGM* i synnerhet. Bland dessa verk har *Ancient Greek Love Magic* och *Magika Hiera: Ancient Greek Magic and Religion* varit av särskild nytta i min undersökning.

Den första samanställningen av *PGM* gavs ut i två volymer av den tyske filologen Karl Preisendanz 1928 respektive 1931 med en planerad, men aldrig fullbordad 3:e volym. Dessa volymer redigerades och samlades i ett större verk år 1974. Volym 2 utökades då för att inkludera de papyrer som var menade för den aldrig fullbordade 3:e volymen.

Religionsvetaren Hans Dieter Betz gav år 1986 ut en fullständig översättning med kommentarer. Den omfattade inte bara de grekiska papyrerna i Preisendanz sammansättning, utan även ett antal papyrer som inte inkluderats i Preisendanz volymer samt papyrer skrivna helt eller delvis på koptiska och demotiska (dessa undersöks inte i denna uppsats). I denna samling inkluderar han även nyare papyrer som inte finns med i Preisendanz utgåva.

En undersökning som varit till stor hjälp, främst inom det område jag valt att undersöka, är *Invocations and Offerings as Structural Elements in the Love Spells in Papyri Graecae Magicae* i vilken Heta Björklund vid Helsingfors universitet samlat 40 kärleksbesvärjelser ur *PGM* och undersökt åkallandet av gudomar och offer i just kärleksbesvärjelser. Björklunds undersökning

¹ Kotansky. 1991. 107, 110, 114.

² Graf. 1991. 187.

skiljer sig visserligen från min i fråga om frågeställning och avgränsning, men materialet överlappar på ett flertal ställen.

I det tidigare omnämna samlingsverket *Magika Hiera: Ancient Greek Magic and Religion* behandlas diverse olika former av magi som utövades i den grekiska världen under antiken samt relationen mellan magi och religion. Bland dessa ingår bland annat en essä av Betz, som varit till särskild hjälp för mig, i vilken han behandlar relationen mellan magi och religion med fokus på *PGM*.

En annan forskare som varit till stor hjälp är Eleni Pachoumi, som skrivit flera artiklar om diverse företeelser som förekommer i *PGM*, däribland genus och *eros* som sjukdom, tortyr och bestraffning samt nekromanti.

3. Frågeställning

- Vad ska kärleksbesvärjelserna uppnå?
- Vilka gudomar associeras med denna typ av magi?
- Vilka metoder instrueras supplikanterna använda sig av för att uppnå sina mål?
- Hur skiljer sig materialet åt i de mer omfattande papyrerna *PGM* IV, VII och XXXVI?

4. Tillvägagångssätt och metod

Jag har använt mig utav Preisendanz utgåva av de aktuella papyrerna (*Die griechischen Zauberpapyri*. vol 1–2 Stuttgart: Teubner, 1974). För åtkomst till denna utgåva har jag främst använt mig av Thesaurus Linguae Graecae. Som hjälp vid översättningar, illustrationer m.m. har jag främst vänt mig till Betz och O'Neils översättningar: Betz, Hans Dieter (red), *The Greek Magical Papyri in Translation, Including the Demotic spells*, University of Chicago Press, Chicago, 1986). Ur dessa utgåvor har jag sållat ut 49 textstycken som jag anser vara relevanta i enighet med nedanstående avgränsning. För att undersöka innehållet i detta material har jag försökt finna, dels återkommande element och likheter, dels skillnader att analysera. Likheterna inkluderar bland annat återkommande formler, redskap, mönster och gudomar.

Jag vill här uppmärksamma att flera av de företeelser som dyker upp i de besvärjelser och riter jag undersökt även kan förekomma i de delar av *PGM* som jag inte undersöker i föreliggande uppsats.

För en fullständig lista över de 49 texter jag valt att undersöka, se appendix. Av dessa texter är 42 texter instruktioner och sju texter faktiska besvärjelser. Alla översättningar är mina egna, om inte annat uttrycks.

5. Material, urval och avgränsning

Papyri Graecae Magicae (förkortat *PGM*) är en växande korpus bestående av papyrer skrivna mellan 100-talet f.v.t. och 400-talet e.v.t. på grekiska. Dessa härstammar från det senhellenistiska och romerska Egypten och behandlar på ett eller annat sätt någon typ av magi. Texterna i dessa papyrer är framför allt skrivna på grekiska, men texter skrivna helt eller delvis på demotiska och koptiska förekommer också. Dessa papyrer behandlar magi i olika former, bland annat böner, formler och ritualer samt skapandet av magiska föremål såsom berlocker och förbannelseplåtar. Texterna består av, dels instruktioner till hur dessa riter ska utföras och vilka böner som ska bes, dels av nedskrivna böner.

Inom detta område behandlar texterna även en rad olika typer av magi, däribland spådom, exorcism, medicin, återuppväckande av de döda samt förbannelser och skydd mot dessa. Dessa texter ger oss således inte bara en bild av antikens mer svårtillgängliga sidor, utan även det mer vardagliga, såsom dessa människors hopp, önskningar och rädslor.

Preisendanz samling, ur vilken mitt material är hämtat består av 89 papyrer från Egypten, skrivna mellan 100-talet f.v.t. och 400-talet e.v.t. på grekiska.

Ett flertal instruktioner och besvärjelser är skrivna helt eller delvis på koptiska eller demotiska. Även bland dessa texter förekommer kärleksbesvärjelser såsom *PGM* IV. 94–153 men eftersom jag inte behärskar dessa språk, och de ligger utanför uppsatsens ämnesområde, har jag valt att utesluta dessa texter från mitt källmaterial. Jag har också valt att utesluta fragment som jag anser vara för svårt skadade för att kunna ge relevant information.

6. Definitioner av kärleksmagi

Innebörden av det komplexa begreppet kärlek varierar naturligtvis från tid till annan och från kultur till kultur. Som vi ska se är bilden av kärlek som ges i de här undersökta texterna mer fokuserad på makt, beroende, lydnad, samt separation från familj och vänner än någon typ av mer ömsesidig relation. Det vanligast förekommande grekiska ordet för kärlek i de texter jag undersökt är *eros*, vilket vi kommer se är en passande term för de känslor som beskrivs. I *Encyclopedia of Religion and Society* säger Colin Campbell bland annat följande om magi och vad som skiljer den från religion: “A general term that covers any attempt to control the

environment or the self by means that are either untested or untestable, such as charms or spells.” och “In addition, magic is usually only employed to achieve the ends of individuals, while religion also usually addresses the needs of communities”.³ Detta fokus på individen ligger nästan automatiskt i dessa kärleksbesvärjelsers natur då målet med dem är att attrahera eller föra en viss individ till supplikanten på dennas ingripande, men är även allmänt förekommande i hela *PGM*. Det är dock viktigt att komma ihåg att ordet magi eller dess grekiska motsvarigheter γοητεία och μαγεία, vid tiden för nedtecknandet av dessa papyrer, inte hade samma värdeladdning som idag, utan var ett vida spritt fenomen som ofta kunde gå hand i hand med religion. Detta är ett intressant forskningsområde inom vilket *PGMs* olika papyrer och deras innehåll kan diskuteras och definieras. Eftersom korpusen *PGM*, ur vilken mitt material hämtats, först sammanställdes av Karl Preisendanz har jag fått förlita mig på vad han ansåg passa in i en samling av magiska papyrer.

För att göra detta källmaterial mer hanterbart och fokuserat har jag hållit mig till Preisendanz samling, d.v.s. *PGM* I–LXXXI samt inom detta material valt att fokusera på vad som jag anser faller inom ramarna för vad som kan kallas kärleksmagi. Med begreppet ”kärleksmagi” avser jag besvärjelser och böner, samt instruktioner till dessa, vars syfte synes vara att uppfylla något eller flera av följande mål:

- Väcka åtrå för supplikanten hos besvärjelsens objekt.
- Föra offret till supplikanten, frivilligt eller med tvång.
- Besvärjelser vars mål är samlag mellan supplikant och offer.
- Besvärjelser med någon av de nedan stående titlarna/beskrivning och för undersökningen relevant innehåll.

Ett antal besvärjelser inleds med en titel eller kort beskrivning. Nedan följer de tre vanligaste titlarna/beskrivningarna som förekommer i mitt material.

6.1 Ἀγωγή/ἀγώγιμον

De vanligast förekommande titlarna på de riter i *PGM* som jag valt att undersöka är ἀγωγή eller ἀγώγιμον ”ledande förtrollning”, av verbet ἄγω (leda, föra). Som vi kommer se är detta en passande beteckning på dessa förtrollningar, då målet med ett flertal av dem är att föra offret för besvärjelsen till supplikanten. Dessa begrepp används inte uteslutande som beteckning för

³ Campbell. 1998. 279.

kärleksbesvärjelser, utan även andra besvärjelser syftande till på något sätt leda en person eller gudom. I Betz översättningar har dessa, beroende på ritens innehåll, översatts med termer såsom "binding spell", "love spell", "spell of attraction" samt olika variationer på dessa. Även Preisendanz använder ett flertal olika översättningar, däribland "Hierbeiführender Liebeszauber", "Zubringungszauber" och "Liebeszauber". Faraone översätter dessa termer med "a spell that leads".

6.2 Φίλτρον

Φίλτρον (från φιλέω – älska) betecknar vanligtvis någon typ kärleksmagi, men kan även beteckna andra typer av magi.

6.3 Κατάδεσμος

Κατάδεσμος, lat. *defixio* (från δέω – binda), betecknar en så kallade förbannelse/besvärjelseplåt, oftast av bly eller tenn, på vilken besvärjelser ristats. En variation på denna beteckning är det mer specifika φίλτροκατάδεσμος, "bindande kärleksplatta"

Ett flertal papyrer saknar titel, har flera möjliga användningsområden eller en titel som varken nämner eller anspelar på dess innehåll. I dessa fall har jag fått se till deras innehåll för att kategorisera dem och se om de passar in i materialet för denna studie eller inte.

7. Materialets begränsningar

Supplikantens eller offrets namn står utskrivna i endast ett fåtal papyrer. Vi vet således mycket lite om vem det var som skrev dessa instruktioner eller vem de skrevs för i fråga om bakgrund och samhällsställning och således inte heller vilken typ av personer de var ämnade för. Det enda undantaget är *PGM* IV. 2006–2125, i vilken författaren Pitys ger instruktioner till en "kung Ostanos". Titeln till trots synes denne Ostanos inte vara någon kung, utan är enligt Ogden en Persisk magiker med samma namn, Han menar vidare, baserat på besvärjelsen *PGM* IV. 2140–44, att Pitys är kombination av en Thessalisk kung och en egyptisk profet vid namn Bitys eller Bitos.⁴

I fråga om genus synes majoriteten av texterna till en början vara skrivna av eller för män, i rollen som utövare, med kvinnor som offer eller oobjekt.⁵ Detta då namnen på personerna i dessa roller, i instruktionerna oftast är anonyma och refereras till som ὁ θεῖνα för utövaren och ἡ θεῖνα för offret. Dessa termer översätts bäst som "NN" och är menade att ersättas av supplikantens

⁴ Ogden. 2002. 204.

⁵ Winkler. 1991. 215. Faraone. 1999. 43, fotnot 9.

och offrets namn när de utförs. Detta synes dock främst vara en standardiserad formel snarare än en avspegling av den avsedda användarens kön. I de fallen där namn står utskrivna förekommer både män och kvinnor i både rollen som supplikant och som offer för besvärjelsen. I flertalet fall är det således svårt att utröna vem som använde sig av denna typ av magi och i vilken social miljö.⁶

Som tidigare nämnts är materialet, geografiskt och kronologiskt sett, avgränsat till Egypten under 100-talet f.v.t. till 400-talet v.t.⁷

8. Terminologi och begreppsapparat

ἀγωγή/ἀγωγήμιον	Ledande besvärjelse/kärleksbesvärjelse
φίλτρον	Kärleksbesvärjelse
κατάδεσμος	Besvärjelseplatta
φιλτροκατάδεσμος	Besvärjelseplatta särskilt avsedd för kärlek
οὐσία	Någon typ av material, ofta någonting med magisk kraft. Preisendanz översätter denna term som <i>Zauberstoff</i> (magiska material) och Betz och översätter den som <i>magical material</i> .
BARBAR ADONAI	Textstycken skrivna med versaler betecknar att texten är tolkad som <i>voces magicae</i> .
Instruerande text	Text menad att instruera användaren i utförandet av besvärjelser och användning av magi.
Faktisk besvärjelse	Icke instruerande text bestående av nedskrivna besvärjelser.

9. Analys och diskussion

9.1 Vad försöker supplikanten åstadkomma?

Huvudmålet med de böner och ritualer jag undersökt är att objektet för supplikantens kärlek ska falla för och ofta komma till honom eller henne. Denna önskan kan uttryckas på olika sätt.

⁶ Pachoumi. 2013. 298–304

⁷ Betz. 1976. xli.

Det mest direkta sättet är att kort och gott be för att åtrå ska väckas i kärleksobjektets hjärta såsom i *PGM VII* 462–66, i vilken följande instruktion ges:

Φίλτρον κάλλιστον. ἐπίγραφον ἐπὶ λάμνας κασσιτερίνης τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰ ὀνόματα καὶ οὐσίαισας οἷα δῆποτε οὐσία ἔλιξον καὶ βάλε εἰς θάλασσαν. οἱ δε χαρακτῆρες οἷδε. ” [...] IXANAPMENΘΩ ΧΑΣΑΡ **ποιήσατε τὴν δεῖνα φιλεῖν ἐμέ** (κοινά). γράφε ἐν ἥλῳ κυπρίνῳ ἀπὸ πλ[ο]ίου νεναυαγηκότος”

Utmärkt kärleksformel: Skriv symbolerna och namnen genom att rista på en tennplatta och rulla ihop och kasta den i havet efter att du gjort den magisk med magiskt material. Dessa är symbolerna: ” [...] IKHANARMEN THI KHASAR, **få henne, NN, att älska mig**”. (lägg till det vanliga). Skriv med en kopparspik från ett skeppsvrak.

Att falla för supplikanten och komma till honom eller henne är dock inte alltid nog. I ett flertal besvärjelser uttrycks önskningar om offrets totala underkastelse och separation från familj och vänner. I *PGM XV*. 1–21 beskriver Kapitolina hur hon vill att Nilos ska älska henne, lyda hennes minsta vink samt glömma sina föräldrar, barn och vänner:

οὐδὲ θεῶν οὐδὲ ἀνθρώπων εὖρω σοι καθαρὰν λύσιν, ἀλλὰ φιλήσεις με Καπετωλίαν, ἣν ἔτεκε Πεπεροῦς, θεῖον ἔρωτα καὶ ἔση μοι κατὰ πάντα ἀκόλουθος, ἕως ἂν ἐγὼ βούλωμαι, ἵνα μοι ποιῇς ἃ ἐγὼ θέλω καὶ μηδενὶ ἄλλῃ, καὶ μηδενὸς ἀκούῃς εἰ μὴ ἐμοῦ μόνῃς Καπετωλίνας, ἐπιλήσῃ γονέων, τέκνων, φίλων.

Varken gudar eller män ska ge dig en ren räddning. Utan du ska älska mig, Kapitolina, som Peperous födde, med gudomlig kärlek och på alla sätt ska du vara min tjänare, så länge jag vill, så att du för mig kan göra vad jag vill och ingen annan och så att du inte kan lyda någon annan än mig, Kaptolina, och så att du kan glömma dina föräldrar, barn och vänner.

Instruktioner till en liknande önskan ges i en kort hymn i *PGM IV*. 2708–84:

μαινομένη ἢ δ[εῖνα] ἥκοι ἐπ’ ἐμαῖσι θύραισι τάχιστα, ληθομένη τέκνων συνηθείης τε τὸ κήων καὶ στυγέουσα τὸ πᾶν ἀνδρῶν γένος ἡδὲ γυναικῶν ἐκτὸς ἐμοῦ, τοῦ δεῖνα, μόνον με δ’ ἔχουσα παρέστω, ἐν φρεσὶ δαμνομένη κρατερῆς ὑπ’ ἔρωτος ἀνάγκης.

Må hon, NN, snabbt komma till mina dörrar i galenskap, glömma sina barn och livet med sina föräldrar, skyende mäns och kvinnor släkten, förutom mig, NN,

utan låt henne hålla om endast mig och komma, i hjärtat kuvad av kärlekens stora kraft.

Att göra offret beroende av supplikantens närvaro är ett återkommande tema i dessa besvärjelser. I flera av de besvärjelser som är menade att tillfoga lidande ska detta lidande inte upphöra förrän offret kommer till supplikanten. I andra besvärjelser är offret inte kapabelt att finna njutning eller till hon kommer till supplikanten. I besvärjelsen i *PGM* IV. 296–466 ska offret varken kunna äta, dricka, sova eller finna ro utan supplikantens närvaro. Hon ska inte heller finna njutning hos någon annan man eller vara utan supplikanten i ens en timme. Meningen med besvärjelser likt denna synes vara dels att offret för besvärjelsen ska bli så uppslukad av åtrå och lustande efter supplikanten att hen inte kan se till eller bry sig om något annat, dels att tvinga offret att komma till supplikanten, då detta är det enda sättet att mildra smärtan.⁸

Beskrivningar av *Eros* som något våldsamt är ett återkommande tema i grekisk och senare romersk litteratur. Faraone påpekar att de plågor som beskrivs i *PGMs* kärleksbesvärjelser liknar beskrivningar av den *theia mania* eller gudomliga dårskap samt det våld och den smärta, vilken *eros* av flera antika författare beskrivs orsaka. Anakreon skriver exempelvis att eros ”slagit” honom ”likt en smed med en hammare och doppat (honom) i den vintriga strömmen”.⁹ Sapfo ger också flera beskrivningar av kärlek, däribland att den ”skakar” hennes sinnen ”likt vinden som rusar över bergets träd”¹⁰

I *Magika Hiera* menar Faraone att en del av detta intensiva och våldsamma språk även kan härstamma ur supplikantens egen känsla av maktlöshet gentemot de makter som han försöker böja för sin vilja.¹¹ Han nämner även den kontrast som uppstår här. Den betuttade supplikanten försöker frenetiskt få det intet ont anande offret att, likt honom, intensivt brinna eller lida av kärlek. I *Eros as Disease, Torture and Punishment in Magical Literature* ger Eleni Pachoumi ytterligare förklaringar till viljan att vålla smärta och lidande på sitt kärleksintresse. Exempel på detta är bestraffning för påstådd gudlöshet och för att ha åsamkat lidande på supplikanten både genom att väcka åtrå och genom att inte besvara dennes känslor.¹² Då dessa plågor inte

⁸ Faraone. 2001. 43–52.

⁹ Anakreon. Fragment 413.

¹⁰ Sapfo. Fragment 47.

¹¹ Faraone. 1991. 216.

¹² Pachoumi. 2012.

upphör förrän en person har sex med sitt kärleksobjekt hjälper de supplikanten att bli fri från dem och tvingar kärleksintresset att på egen väg söka upp supplikanten.¹³

De vanligaste orden som används för verbet ”att älska” i dessa texter är ἐράω och φιλέω. Den typ av kärlek som beskrivs i dessa texter ligger, som vi ska se, mer i linje med *eros* (ἔρως).

Andra ord för kärlek likt *stergo* (στέργω) förekommer mer sällan. Olika begrepp likt dessa kan förekomma tillsammans i samma besvärjelse, exempelvis i ”För och bind NN älskande, lustande och längtande efter NN” (ἄξον, κατάδησον τὴν δεῖνα **φιλοῦσαν, ἐρῶσαν**, τὸν δεῖνα **ποθοῦσαν**).¹⁴ Då *eros*, som en typ av gudomlig dårskap, betraktades som en slags sjukdom av grekerna är det inte förvånande att många av de riter jag valt att undersöka delar olika moment med besvärjelser enbart menade att förbanna offret samt orsaka lidande och död.¹⁵ Många av dessa besvärjelser i *PGM* som är avsedda att förbanna offret och orsaka lidande gör detta genom att bland annat orsaka just sömnlöshet.¹⁶

9.2 Hur åstadkoms detta?

9.2.1 Lidande som tvång

Det oftast återkommande temat i kärleksbesvärjelserna är att tillfoga offret för besvärjelsen lidande, något som professor Christopher Faraone vid University of Chicago har undersökt i böckerna *Ancient Greek Love Magic* och *Magica Hiera*. I 17 av de besvärjelser som jag undersökt ber supplikanten att målet för besvärjelsen ska drabbas av någon typ av lidande av vilka de vanligaste är sömnlöshet, sveda och svält. Detta lidande är menat att tvinga offret att komma till och underkasta sig supplikanten eftersom plågorna inte ska upphöra förrän hon gör det.¹⁷ Ett tydligt exemplen på detta är bönen i *PGM XXXVI* 102–33 i vilken samtliga ovanstående plågor förekommer. Supplikanten ska här säga:

ἄξον ἐμοὶ τῷ δεῖνα τὴν δεῖνα καιομένην, πυρουμένην, ἀεροπετουμένην, πεινῶσαν, διψῶσαν, ὕπνου μὴ τυγχάνουσιν, φιλοῦσαν ἐμὲ τὸν δεῖνα, [...] ἕως ἂν ἔλθῃ καὶ τὴν θηλυκὴν ἑαυτῆς φύσιν τῇ ἀρσενικῇ μου κολλήσῃ, ἤδη ἤδη, ταχύ ταχύ.’

¹³ Pachoumi. 2012. 85

¹⁴ *PGM* IV. 296–466. 395–396.

¹⁵ Faraone. 2001. 47–55.

¹⁶ Faraone. 2001. 55. Exempel på dessa är: *PGM* VII. 652–60, IV. 3255–74, VII. 374–76, VII. 376–84.

¹⁷ Faraone, C. A. 2001. 43 – 47.

För NN till mig, NN, brinnande, i lågor, flygandes igenom luften, hungrande, törstande, sömnlös, förälskad i mig [...] tills hon kommer och fäster sitt kvinnliga kön vid mitt kön. Omedelbart, omedelbart, snabbt, snabbt.¹⁸

9.2.2 Hjälp av gudomlig assistent.

I *PGM* IV 296–466, 1390–1495, 1716–1870, 2006–2125, VII, 593–619, 862–918, XII. 14–95, XV. 1–21, XIXa. 1–54, XIXb. 4–18, XXXVI. 134–60, 333–60 åkallar supplikanten eller instrueras supplikanten att åkalla en assistent (πάρεδρος) av någon typ. Denna ska sedan föra offret för besvärjelsen till supplikanten. Vad för sorts assistent man åkallar varierar, men det vanligaste är någon typ av ktonisk ande (δαίμων), oftast döda personers ande (νεκυδαίμων) som åkallas, likt i *PGM* IV 296–466, 1390–1495, 2006–2125, XIXa. 1–54 och XIXb. 4–18, XV. 1–21, XXXVI. 134–60.

I *PGM* IV. 1716–1870, instrueras supplikanten att ta hjälp av en anonym figur gjord av trä från ett mullbärsträd, vilken han ska försöka väcka till liv. Liknande statyetter ska tillverkas i *PGM* XII. 14–95, denna gång gjorda av vax och växter och föreställande Eros och Psyke. Denna erosstatyett ska han sedan offra och be inför i tre dagar.

I *PGM* XXXVI. 333–360 instrueras supplikanten be den myrran han offrar att stiga upp, leta upp supplikantens kärleksintresse och bränna henne som elden tills hon kommer till honom.

I *PGM* VII. 593–619 och *PGM* XV. 1–21 är det otydligt, både vilken gudom det är som tillbes och vilken ande det är som ska kontrollera den okontrollerbara kvinnan.

I *PGM* VII. 862–918 ska supplikanten be Selene att skicka en ”helig budbärare eller en helig assistens” (ἱερὸν ἀγγελον ἢ πάρεδρον) ”bland de som assisterar dig, en som är nattens ledare” (ἐκ τῶν παρεδρευόντων σο[ι], καθηγούμενον τῆς νυκτός). Längre fram i texten nämns tolv olika namn, men det är otydligt ifall dessa är olika namn på budbärare eller de olika timmar som den härskar över. Dessa namn är: MENEBIN, NEBOUN, LEMNEI, MORMOTH, NOUPHIER, CHORBORBATH, ORBEETH, PANMOTH, THUMENPHRI, SARNOCHOIBAL, BATHIABEL och ARBRATHIABRI. Dessa assistenter ska ta sig till supplikantens kärleksintresse och släpa henne i håret och fötterna till honom.

För att få den gudom, ande eller assistent som besvärjas att lyda instrueras supplikanten ibland även använda sig av offer, hot eller argumentation.

¹⁸ *PGM* XXXVI 102–33: 110–13

I *PGM* VII. 593–619 vänder sig supplikanten till gudomarna Iao, Adonai, Sabaoth, Pagoure, Marmorouth, Iaeo samt Michael och ber dem föra en ogudaktig (ἀσεβής) och svårkontrollerad (ἄσχετος) kvinna till sig. För att övertala dem att göra detta berättar supplikanten vad kvinnan ska ha sagt om dessa gudomar och hur supplikanten vill att hon bestraffas:

αὕτη γὰρ εἶρηκεν ὅτι ὁ Ἰάω πλευρὰς οὐκ ἔχει, <ἡ δεῖνα εἶρηκεν> ὅτι Ἀδωναὶ ἐπὶ χόλῳ βία ἐβλήθη. <ἡ δεῖνα εἶρηκεν> ὅτι Σαβαὼθ ἔβαλεν τὰς τρεῖς κραυγὰς. ἡ δεῖνα εἶρηκεν ὅτι· ὁ ΠΑΓΟΥΡΗ ἀρσενόθηλυσ ἔφυ. ἡ δεῖνα εἶρηκεν ὅτι· ὁ ΜΑΡΜΟΡΟΥΘ ἀπεκάπη. ἡ δεῖνα εἶρηκεν ὅτι· ὁ Ἰάεω οὐκ ἐπιστεύθη τὴν λάρνακα. ἡ δεῖνα εἶρηκεν ὅτι· ὁ Μιχαήλ ἀρσενόθηλυσ ἔφυ.

οὐκ ἐγὼ εἰμί ὁ λέγων, δέσποτα, ἀλλ’ ἡ ἀσεβὴς δεῖνα. διό ἄξατέ μοι αὐτὴν φλεγομένην, ὑποτασσομένην, ὕπνου μὴ τυχεῖν, μέχρις ἔλθῃ πρὸς ἐμέ.

Ty hon sa att Iao saknar revben. <Hon sa att> Adonai kördes ut på grund av sitt våldsamma vrede. <Hon sa att> Sabaoth utstötte tre rop. Hon sa att PAGOURE föddes som hermafrodit. Hon sa att MARMAOROUTH kastrerades. Hon sa att: Iaeo inte tilltröddes med arken. Hon sa att: Michael föddes som hermafrodit.

Det var inte jag som sade sådant, mästare, utan hon, den gudlösa NN. För henne således till mig, hetsad av passion, undergiven. Låt henne inte sova tills hon kommer till mig.

Liknande argumentation ges i *PGM* IV. 2441–2621. Här instrueras supplikanten att be gudinnan Aktiophis¹⁹ plåga och bestraffa sitt kärleksintresse med symptom av Eros, då hon ska ha sagt sig se gudinnan gå barfota på jorden och, med svärd i hand, uttala ett ont namn, döda en man och sedan dricka hans blod.

I *PGM* IV. 2622–2707, vilken bär den passande titeln διαβολὴ πρὸς Σελήνην ”förtal mot Selene” anklagar han offret för besvärjelsen för en uppsjö kätterska ageranden. Hon ska bland annat ha bränt en mängd fientliga offer, däribland ”fientlig rökelse” (ἐχθρόν θυμίασμα) och förtalat gudinnan Selene genom att säga att Selene dödat en man, druckit hans blod, ätit hans kropp, använt hans tarmar som pannband samt stoppat in hans hud i sin vagina. Målet med att, inför åkallad gudom, anklaga sitt kärleksobjekt för att vara gudlöst och en syndare är åter igen att framställa att de förtjänar den tortyr och de plågor som associerades med Eros.²⁰

¹⁹ Aktiophis synes ha varit ett annat namn för gudinnan Selene. Betz. 1986. 332.

²⁰ Pachoumi. 2012. 80–84.

Ett annat sätt att få den åkallade gudomen eller anden att lyda är att hota eller tvinga den. De tydligaste exemplen på detta fenomen är *PGM IV. 296–446*, *PGM IV. 2891–2942* och *PGM IV. 2006–2125*. I *PGM IV. 296–446* åkallar supplikanten en död persons ande, som ska hjälpa honom. För att få denna ande att lyda erbjuder supplikanten både morot och piska, anden kan antingen välja att inte lyda och såldes fortsätta lida i underjorden, eller göra vad supplikanten beordrar och då finna frid.²¹

ἐάν μοι τοῦτο τελέσης, ἀναπαύσω σε ταχέως.²²

Om du gör detta för mig, ska jag snabbt skänka dig vila.

I *PGM IV. 2891–2942* instrueras supplikanten att använda sig av en gamhjärna ”i tvånget” (εἰς τὸν ἐπάναγκον) och i vilken en del av bönen, titulerad ”ἐπάναγκος” (tvång), lyder:

εἰ δὲ καθὼς θεὸς οὓσα μακρόψυχόν τι ποιήσης, οὐκ ὄψῃ τὸν Ἄδωνιν ἀνερχόμενον Ἀΐδαο. εὐθὺ δραμὼν ἤδη τοῦτον ἐγὼ δῆσω δεσμοῖς ἀδάμασιν· φρουρήσας σφίγξω Ἰξιόνιον τροχὸν ἄλλον, κούκετι πρὸς φάος ἦξει, κολαζόμενος δὲ δαμεῖται·

Om du, som gudinna handlar slött, kommer du inte se Adonis stiga ur Hades. Jag kommer omedelbart springa och fjättra honom med stälkedjor. Som väktare kommer jag fästa honom vid ett annat Ixionhjul. Han ska inte längre komma upp till ljustet och han kommer att tuktas och kuvas.

I *PGM IV. 2006–2125* ska supplikanten åkalla en död persons ande och för att få denna ande att lyda ska han uttala följande formel:

ἐξορκίζω <σε>, νεκύδαιμον, κατὰ τῆς Ἀνάγκης τῶν Ἀναγκῶν παραγενέσθαι πρὸς ἐμέ, τὸν δεῖνα, ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ἐν τῇ σήμερον νυκτί, καὶ συνθέσθαι μοι τὸ διακονῆσαι. εἰ δὲ μή, ἐτέρας κολάσεις προσδόκα

Jag kallar dig, dödsande, vid ödenas öde att komma till mig, NN, denna dag eller denna natt och gå med på att lyda mig. Om inte, kan du vänta dig andra straff.

Som vi kan se i besvärjelser likt de som undersökts ovan uppstår en intressant maktrelation mellan supplikant och gedom. Supplikanten kan inte bara förhandla med gudomarna på ett jämlikt plan, utan även tala ner till den samt tvinga och hota dem att lyda. Beroende på hur sanna anklagelserna i *PGM VII. 593–619*, *PGM IV. 2441–2621* samt i *PGM IV. 2622–2707* är

²¹ Ogden. 2009. 250.

²² *PGM IV. 296–446*: 384.

framstår det inte som ett problem att ljuga inför dessa gudomar. Då detta både gäller gudar och andar, synes dessa betraktas som innehavande en liknande position.

9.3 Vilka gudomar förknippas med denna typ av magi?

Heta Björklund påpekar i studien *Invocations and Offerings as Structural Elements in the Love Spells in Papyri Graecae Magicae*, i vilken ett flertal av de ritualer jag undersökt här omtalas, att många av de gudar som dyker upp kan delas in i tre grupper (med ett visst överlappande).²³ Då Björklund endast använder traditionellt grekiska gudar som exempel, vill jag påpeka att detta fenomen, i mitt urval, även gäller ett flera traditionellt egyptiska gudar samt de sumeriska gudinnorna Ereshkigal och Anahita (här även kallad Persia). Som exempel på detta följer här en lista över ett urval gudar, vilka passar in i dessa tre kategorier.

1. Gudomar förknippade med kärlek, sex och *eros* såsom de grekiska Afrodite, Eros, Pan och de egyptiska Bes och Hathor samt den sumeriska Anahita/Persia.²⁴
2. Gudar förknippade med himmeln, himlakroppar och magi såsom de grekiska Selene, Helios, Hekate, Artemis samt de egyptiska Horus, Isis, Ra och Thot/Hermes.
3. Gudomar förknippade med död, begravningar och underjorden: dödsandar (νεκυδαίμονες)) Pluton/Hades, Persefone, Karon, Moirerna, Acheron, Kerberos ur grekisk mytologi, Osiris, Serapis och Anubis ur egyptisk samt Ereshkigal ur sumerisk mytologi.

Som nämnts ovan härstammar de gudomar som dyker upp i *PGM* från flera olika religioner. Det gäller främst grekisk, egyptisk, sumerisk och judisk mytologi. Dessa gudomar från olika mytologiska traditioner uppträder både enskilt och tillsammans i både den grekiska texten och i *voces magicae*. De egyptiska gudomar som dyker upp förknippas på flera ställen med sin grekiska motsvarighet, om en sådan finns, och gör så i helleniserad form snarare än i sina äldre traditionella former, menar Betz.²⁵ Exempel på detta är gudarna Tyfon och Set samt Hermes och Thot, Hermes och Hekate samt Afrodite och Hathor, vars namn på flera ställen används utbytbart eller slås ihop till ett namn såsom Hermekate²⁶ och Hermes–Thot²⁷, eller helt enkelt framställs som samma gudom. Majoriteten av de gudomar som förekommer gör det bara en

²³ Björklund. S. 45.

²⁴ Bes nämns inte vid namn men avbildas framträdande och tillbes i *PGM* XXXIX. 1–21. Enligt Betz refererar namnet *Afrodite Urania* i *PGM* VII. 862–918 till den egyptiska gudinnan Hathor: Betz, H.D. s.332.

²⁵ Betz. 1976. XLVI.

²⁶ *PGM* III. 1–164: 57.

²⁷ *PGM* IV, 296–466: 339, *PGM* LXVII. 1–24: 13.

eller två gånger. För en fullständig lista över gudomar som dyker upp i de texter jag undersökt, se appendix 2.

Av de 49 texter jag undersökt är det endast fem där ingen specifik gudom förekommer eller nämns vid namn.²⁸

Trots riternas ämne är majoriteten av de gudomar som åkallas eller tillbes ofta inte förknippade med kärlek och sex, utan med ödet och underjorden såsom Moirerna, Hekate, Persefone, Osiris och Anubis. Vidare menar Betz att den Judiska guden, som i *PGM* går under flera olika namn, uppträder som en ktonisk gudom.²⁹ Afrodite åkallas i sex böner och eros endast i en, medan Persefone/Kore åkallas i åtta stycken och Osiris respektive Anubis i fem böner vardera. Detta menar Björklund kan bero på att magi kan ses som ett sätt att påverka verkligheten och ödet.³⁰ Vidare uppträder de grekiska gudomar som förekommer, inte bara i kärleksbesvärjelser, utan i hela *PGM* som nyckfulla och farliga, snarare än de nobla gudomar som beskrivs i hellenistisk litteratur.³¹

9.3.1 Judiska gudomar och judisk tradition i *PGM*.

Den gudom som dyker upp flest gånger, både i mitt urval av texter och i hela *PGM*, är den judiska guden, som går under följande namn: Adonai (ofta med de magiska namnen/orden *Abrasax*, *Ablanthanalba* eller *Barbar* före eller efter), Ia, Iao, Iaeo, Sabaoth samt olika kombinationer av dessa. Vidare dyker diverse namn, eller antydningar till namn, på karaktärer inom judendomen upp, exempelvis Jakob, Michael, Abriel, Abraham, Israel och Laila. Dessa namn dyker främst upp i stycken av *voces magicae*.

På flera ställen dyker judarnas gud och andra judiska gestalter upp i stycken av *voces magicae* och skiljt från andra gudar. Detta gör det svårt, om inte omöjligt att uttyda vad för betydelse, om någon, de ord som står i koppling till dessa namn har. Men i de stycken där sammanhanget är möjligt att uttyda tar denna gud en mängd olika skepnader och roller.

Denna gud framställs på flera olika sätt. Som tidigare nämnts uppträder Iao, enligt Betz, rollen som en ktonisk gud. Mer direkta beskrivningar ges i de epitet som används för denna gud.³² I Preisendanz emendation i *PGM* LXXVIII. 1–14 beskrivs Iao som ”allsmäktig”

²⁸ *PGM* VII 300a–310, 462–66, *PGM* XIXb. 1–3, 4–18, *PGM* XXXIX. 1–21.

²⁹ Betz. 1986. xlvii.

³⁰ Björklund, H. S. 45. “As magic appears as an alternative method for affecting reality and the course of events, a recourse to deities associated with the underworld, fate, and witchcraft seems sensible. They all influence fate [...] therefore invoking them makes sense if one is trying to change the course of fate on a microlevel.”

³¹ Betz. 1986. xlv

³² Betz. 1986. xlvii

(παντ[οκράτορος]). I *PGM* X. 1–23 antar supplikanten rollen som IAO SABAOTH och i *PGM* IV. 296–466 rollen av bland andra BARBAR ADONAI. I denna roll beskriver han sig själv som ”han som döljer stjärnorna, som härskar över den starkt skinande himmeln, universums härskare” (ὁ τὰ ἄστρα κρύβων, ὁ λαμπροφειγῆς οὐρανοῦ κρατῶν, ὁ κύριος κόσμου³³). En liknande beskrivning ges i *PGM* XXXIIa. 1–25 i vilken ADONAI beskrivs som ”den högste av gudar, vars namn är det sanna” (ὑψιστε θεῶν, οὗ ἐστιν τὸ ὄνομα τὸ ἀληθινόν).

Betz menar att flera stycken som anspelar på judiska traditioner och skrifter, såsom *PGM* XIII. 1–343, titulerad ”Åttonde Mosebok” och *PGM* VII. 619–27, titulerad ”Från Moses Diadem”,³⁴ inte verkar härstamma ur en judisk tradition, utan var ett sätt att få dem att verka mer legitima och mystiska och därmed även mer värdefulla, men uppger att det ”amen” som supplikanten ska skriva i *PGM* XII 14–95 tyder på tydlig judisk influens.³⁵ Här vill jag lägga till *PGM* XXXVI. 259–311 som ett exempel på en instruktion som skrivits av någon med kunskap om judisk tradition, eller baserats på ett original som skrivet av en person med denna kunskap. Här instrueras supplikanten att återberättat historien om Sodom och Gomorra ur 1 Mos. 18:16–19:29 över klumpar av svavel, vilka han sedan slänger i en eld.

Trots att judisk magi var välkänd under antiken är dess bakgrund i *PGM* otydlig.³⁶ Huruvida de är baserade på judiska original och om så skulle vara fallet ur vilken judisk tradition de härstammar och hur de hamnade i *PGMs* författares händer är oklart.

9.4 Åkallande av gudomar

I besvärjelser nämns gudomar direkt, exempelvis ”Jag besvärjer er, Kypris (Afrodite) heliga namn” (ἐξορκίζω ὑμᾶς, ἅγια ὀνόματα τῆς Κύπριδος)³⁷ eller indirekt. Ett par exempel på indirekt besvärjande är ”Jag besvärjer dig, vid Kore, som är trevägskorsningarnas (gudinna)” (ἐξορκίζω σε κατὰ τῆς Κόρης Τριοδίτιδος γενομένης)³⁸ och ”Jag besvärjer dig, den dödes ande, vid Adonai Sabaoth” (ὀρκίζω σε, νεκυδαίμονα, κατὰ τοῦ Ἀδωναίου Σαβαώθ).³⁹

³³ *PGM* IV. 296–466: 385–387.

³⁴ *PGM* XIII. 1–343 ingår inte bland de texter jag undersökt, men jag anser att den utgör ett tydligt exempel på detta fenomen. Som dess titeln tyder på är Moses Diadem troligtvis en större textsamling ur vilken denna rit är tagen.

³⁵ Betz. 1982. 161–170.

³⁶ Betz. 1976. XIV.

³⁷ *PGM* VII. 385–89: 388.

³⁸ *PGM* IV. 2943–66: 2962–3.

³⁹ *PGM* XVI. 1–75. Gudomen Adonai Sabaoth kommer jag undersöka närmre i avsnittet ”Judiska gudomar och judisk tradition i *PGM*”.

På flera ställen används diverse epitet eller attribut vid åkallandet och besvärjandet av gudomar, både tillsammans med och utan gudomens namn. I *PGM* förekommer både mer traditionella epitet såsom treformade Hekate (Ἑκάτη τρίμορφος)⁴⁰ och epitet som är unika för *PGM*. I mitt urval förekommer följande tolv unika epitet:⁴¹

ἀβρονόη: nådiga. *PGM* IV. 2547.

ἀστρο[δ]ία: stjärnkursande. *PGM* IV. 2559.

Αυδναία: underjordiska. *PGM* IV. 2725.

γιγάεσσα: jätte. *PGM* IV. 2714.

εὐπατόρεια: hon som är av ädel börd. *PGM* IV. 2717.

ἥροδία: hon som flyger genom luften. *PGM* VII. 862–918.

θοηρυσήρις: med smutsiga rynkor. *PGM* IV. 2185

κατα<καμ>ψυψαύχενος: böjande på stolta nackar. *PGM* IV. 2718–9.

μηνοτύραννος: månadernas härskare. *PGM* IV. 2664.

ὀμβρολίγματος: tjutande likt en genomträngande regnstorm. *PGM* IV. 2165.

πανφόρβα: den som äter allt. *PGM* IV. 2749.

τετραπροσωπεινή: fyrehövdad. *PGM* IV. 2560.

Unika epitet i kärleksmagi förekommer främst i hymner och, med undantag för ἥροδία, uteslutande i *PGM* IV.

9.5 Besvärjelsernas språk och uppbyggnad

Flera av de besvärjelser som dyker upp i mitt urval följer olika enhetliga mönster och konventioner. Hur slaviskt de följer dessa mönster varierar och vissa av dem inkluderar egenheter som inte dyker upp i andra. Jag kommer här redogöra för ett antal av dessa konventioner och hur de kommer till uttryck i de texter jag undersökt.

44 av besvärjelserna och instruktionerna innehåller åkallande av en eller fler gudomar. Detta sker ofta tidigt i besvärjelsen och med fraserna ὀρκίζω eller ἐξορκίζω σέ/ὕμᾱς (jag besvärjer/åkallar dig/er), följt av namnet på den gudom, eller den materia vars magiska kraft

⁴⁰ *PGM* XXXVI. 187–210.

⁴¹ Listan är hämtad ur Pachoumi. 2011.

man vill åkalla följt av möjliga gudomar, element eller materia vid vilkas namn man kallar den (ὀρκίζω σε, νεκυδαίμονα, κατὰ τοῦ Ἀδωναίου σαβαώθ⁴²). Detta gäller både böner menade att uttalas och böner som endast är menade att skrivas ner på en papyrus eller förbannelseplåt för att sedan gömmas undan, slängas bort eller grävas ner. Ifall den eller de gudomar som besvärjas redan nämnts eller avbildats kan deras namn utelämnas i besvärjelsen såsom i *PGM XXXIX*. 1–14 i vilken guden Bes namn utelämnats då han avbildas just ovan bönen som inleds med: (för bild se avsnitt: magiska symboler)

Ἐξορκίζω σε τῶν δώδεκα στοιχείων τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἱκοσιτέσσερα⁴³ στοιχείων τοῦ κόσμου.

Jag åkallar dig vi himmelns tolv element och universums 24 element.

Härpå följer själva målet med besvärjelsen där supplikanten beskriver vad hen vill att den tillkallade gudomen ska göra, exempelvis attrahera offret till supplikanten eller plåga offret tills hen kommer till supplikanten.

Supplikantens önskan uttrycks på olika sätt, men de vanligaste formlerna består av återkommande element: Först uttrycks vad supplikanten vill att den åkallade gudomen ska göra, vanligen uttryckt med någon form av verbet ἄγω (leda, föra). De vanligaste formerna är ἄξον (aorist imperativ) vilken förekommer 15 gånger och ἄγε (presens imperativ) vilken förekommer sju gånger. Olika former kan även dyka upp i samma papyrus, exempelvis i *PGM IV*. 1496–1595. För att de andar eller gudar som tillbes ska veta vem som ska attraheras och till vem hen ska attraheras, måste supplikanten uppge både sitt och offrets namn. Då de instruerande texterna oftast inte synes vare skrivna med en specifik person i åtanke, utan som mer generella instruktioner till vem som helst står namnen sällan utskrivna. Istället används genomgående termen δεῖνα, som här bäst översätts som NN, i de instruktioner där supplikanten eller kärleksintresset inte nämns vid namn. Dessa element kan uttryckas på olika sätt och i olika variationer, men två tydliga exempel på hur dessa formler oftast ser ut ges i *PGM IV*. 1496–1595: ἄγε μοι τὴν δεῖνα τῆς δεῖνα πρὸς ἐμέ, τὸν δεῖνα τῆς δεῖνα⁴⁴ ”attrahera för mig NN, född av NN, till mig, NN, född av NN” eller ἄξον τὴν δεῖνα τῆς δεῖνα πρὸς ἐμέ, τὸν δεῖνα τῆς δεῖνα⁴⁵ ”attrahera NN, född av NN, till mig, NN, född av NN”. Formler likt dessa förekommer i 20

⁴² *PGM XVI*. 1–75.

⁴³ Istället för den vanligare formen εἰκοσιτέσσερα används här den itacistiska formen ἱκοσιτέσσερα.

⁴⁴ *PGM IV*. 1496–1595:1579–1580

⁴⁵ *PGM IV*. 1496–1595:1592–1593

instruerande texter, i vilka supplikanten instrueras att både uttala formeln och skriva ner dem samt i två faktiska besvärjelser.

Hur djupgående supplikanterna, i sina besvärjelser, beskriver vad hen själv gör och vad hen vill att de tilltalade gudomarna ska uträtta varierar. Längre beskrivningar i besvärjelser är vanligare i instruerande texter än i de faktiska besvärjelserna. Den mest detaljerade beskrivningen ges i *PGM* IV. 296–466. I denna text instrueras supplikanten att i detalj beskriva först hur han ska använda en sorts voodoodocka för att binda sitt kärleksintresse och sedan hur han vill att de åkallade gudomarna ska uppträda och agera. Dessa längre och mer detaljerade beskrivningarna tillhör dock minoriteten. Det vanligaste är att supplikanten instrueras att ge kortare och enklare instruktioner, ibland så enkla och kortfattade som formeln ”för NN, till mig NN”. Kortare instruktioner synes framför allt föredras på berlocker, amuletter, fylakterier och κατάδεσμοι. Troligtvis som en följd av det begränsade utrymmet för text som dessa erbjuder.⁴⁶

Supplikanten ska gärna tala om för den åkallade gudomen att den vill att det som önskas ska ske så fort som möjligt. Det vanligaste sättet att göra detta är att uttala någon av formelnerna ”omedelbart, omedelbart, snabbt, snabbt” (ἤδη, ἤδη, ταχύ, ταχύ) eller ”nu, nu, omedelbart, omedelbart” (ἄρτι, ἄρτι, ταχύ, ταχύ) vilka förekommer i tolv av de textstycken jag undersökt, sex instruerande och sex faktiska besvärjelser. Detta uttrycks oftast i slutet eller nära slutet på bönen.⁴⁷ Dessa typer av upprepande av ord eller formler är ett återkommande och, enligt Björklund, en viktig del i försöken att få gudarnas uppmärksamhet.⁴⁸

9.5.1 Symboler, numerologi och magiska bokstäver.

Både instruerande texter och faktiska besvärjelser innehåller symboler, mönster eller bokstäver med magisk innebörd. Några återkommande symboler i de texter jag undersökt är magiska ord, namn eller formler anordnade i olika geometriska former, såsom fyrkanter, romber och trianglar och sammansättningar av dessa. I mitt urval är trianglar vanligast. Dessa är anordnade i en antingen stigande eller fallande uppsättning i vilken en bokstav faller bort eller läggs till på var rad för att på detta sätt bilda en triangel, likt nedanstående figurer och text från *PGM* XXXIX. 1–21.⁴⁹

⁴⁶ Tydliga exempel på detta är bland andra *PGM* IV. 2145–2240, *PGM* VII. 459–61, *PGM* VII. 462–66, *PGM* XIXb. 4–18.

⁴⁷ *PGM*, IV. 2006–2125, VII. 467–77, VII. 981–93, VIII. 1–63, XV. 1–21, XVIIa. 1–25, XIXa. 1–54, XXXII. 1–19, XXXIIa. 1–25, XXXVI. 69–101, 102–33, XXXIX. 1–21.

⁴⁸ Björklund. 2015. 46.

⁴⁹ Bild hämtad ur Betz. 1986. 279.

θατθαραθαυθολθαρα
 ατθαραθαυθολθαρα
 τθαραθαυθολθαρα
 θαραθαυθολθαρα
 αραθαυθολθαρα
 ραθαυθολθαρα
 θαυθολθαρα
 αυθολθαρα
 υθολθαρα
 θολθαρα
 ολθαρα
 λθαρα
 θαρα
 αρα
 ρα
 α

θατθαραθαυθολθαρα
 ατθαραθαυθολθαρα
 τθαραθαυθολθαρα
 θαραθαυθολθαρα
 αραθαυθολθαρα
 ραθαυθολθαρα
 θαυθολθαρα
 αυθολθαρα
 υθολθαρα
 θολθαρα
 ολθαρα
 λθαρα
 θαρα
 αρα
 ρα
 α

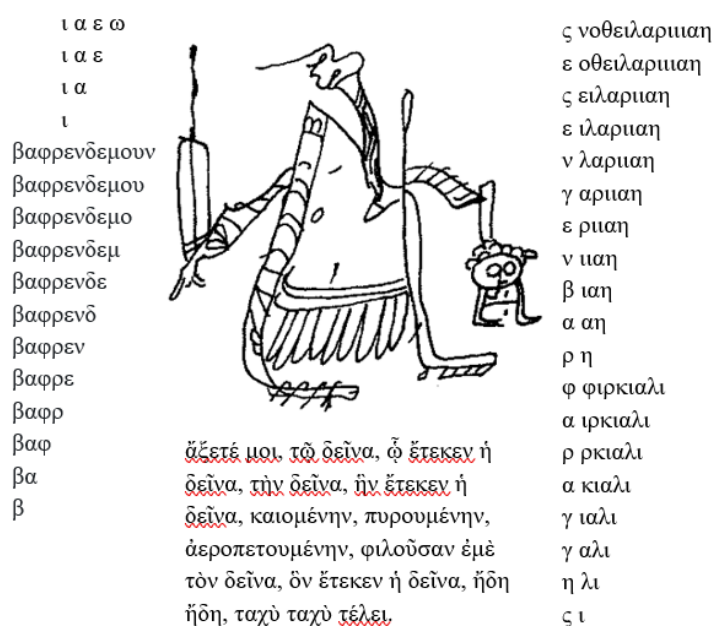
Denna typ av mönster förekom både i den grekiska och romerska världen under antiken, men även här i Sverige under senare tid.⁵⁰ Detta förekommer i mitt material i *PGM XVIIa*. 1–25, *PGM XIXa*. 1–54, *PGM XXXVI*. 102–33, *PGM XXXIX*. 1–21. Den enda instruerande texten bland dessa är *PGM XXXVI*. 102–33 i vilken den enda instruktion som ges är:

Ἄλλο ἔμπυρον. λαβὼν χάρτην καθαρὸν γράφε τὰ ὑπο[κεί]μενα ὀνόματα καὶ τὸ ζώδιον ζυμνομέλανι καὶ λέγε τὸν λόγον τρίς. ἔστιν δὲ τὰ γραφόμενα ὀνόματα καὶ τὸ ζώδιον τοῦτο ἑκλυθί μοι, ὁ κτίζων καὶ ἐρημῶν καὶ γενάμενος ἰσχυρὸς θεός, ὃν ἐγέννησεν λευκὴ χοιρὰς, ἈΘΑΚΑ, Εἰαθαλλάθα, Σαλαίοθ, ὁ ἀναφανεὶς ἐν Πηλουσίῳ, ἐν Ἡλίου πόλει, κατέχων ῥάβδον σιδηρᾶν, ἐν ἣ ἀνέφραξας τὴν θάλασσαν καὶ διεπέρασας ἀνε[κ]ξηράνας πάντα τὰ φυτὰ, ἄξον ἐμοὶ τῷ δεῖνα τὴν δεῖνα καιομένην, πυρουμένην, ἀεροπετουμένην, πεινῶσαν, διψῶσαν, ὕπνου μὴ τυγχάνουσαν, φιλοῦσαν ἐμὲ τὸν δεῖνα, ὃν ἔτοκεν ἡ δεῖνα, ἕως ἂν ἔλθῃ καὶ τὴν θηλυκὴν ἑαυτῆς φύσιν τῇ ἀρσενικῇ μου κολλήσῃ, ἤδη ἤδη, ταχύ ταχύ.

En annan eldformel för spådom. Ta en ren papyrus och rita nedanstående namn och figur med myrrabläck och uttala formeln tre gånger. Namnen och figuren är dessa: ”Hör mig, du som grundade och förstörde och blev den mäktiga guden som en vit sugga födde, ALTHAKA EIATHALLATHA SALAIOTH, som uppträdde i Pelusium, i Heliopolis, hållande en järnstav, med vilken du öppnade havet och gick igenom efter att du torkat ut alla växter. För henne, NN till mig, NN, flammande, brinnande, flygande genom luften, hungrande, törstande, sömnlös, förälskad i mig tills hon kommer och fäster sitt kvinnliga kön i mitt manliga kön, omedelbart, omedelbart, snabbt, snabbt.

⁵⁰ Hagberg. 1932. 75–86.

Detta följs av nedan stående figur och mönster av bokstäver.⁵¹

Utöver detta beskrivs inte vad för funktion dessa uppsättningar har, men liknande mönster beskrivs och har återfunnits under olika epoker. Både under antiken, medeltiden och senare instrueras användaren klippa mönster likt dessa i remsor rad för rad och sedan förtära dem en efter en. Detta för att kunna ”ta del av den gudom eller den gudomliga kraft som finns i fylakterierna”, som det står i en romersk beskrivning från antiken.⁵² Det framgår dock inte ifall dessa mönster i *PGM* har någon annan roll än att fungera som magisk repetition.

9.5.2 Numerologi och magiska vokaler

Magiska tal och numerologi dyker upp på flera ställen i de texter jag undersökt. De överlägset vanligaste talen är tre och sju, vilka används på olika sätt: allt ifrån antalet gånger en bön eller ritual ska upprepas till antalet namn en gud kallas vid. Som vi ska se är magiska vokaler ett återkommande tema som är kopplat till numerologi, i synnerhet talet sju.

På flera ställen åkallas gudomar vid tre eller sju namn. Den vanligaste av dessa är judarnas gud, vilken i *PGM* IV. 1496–1595, *PGM* VII. 619–27, *PGM* VII. 973–980, *PGM* VIII. 1–63 och *PGM* XXXVI. 333–60 kallas Iao Sabaoth Adonai. Andra exempel på ställen där viktiga tal dyker upp är *PGM* VII. 539–619 vilken bland annat instruerar supplikanten att skriva namnen på sju olika gudar på sju veckor. I både *PGM* VII. 387–89 och *PGM* XXXVI. 102–33 ska en bön upprepas tre gånger, i *PGM* IV. 2145–2240 tar supplikanten hjälp av tre homeriska verser. Då

⁵¹ Figur hämtad ur Betz. 1986. 272.

⁵² Andree-Eysn. 1910. 120: *Phylacteria etiam ab hominibus devorantur, ut deum vel divinam vim, quae in phylacteriis est, in se habeant*. Se också Lindblom. 1932. 75–88.

inget specifikt numerologiskt system nämns utan endast antyds i mitt material är det i vissa fall otvetydigt vilket som används i en specifik bön eller rit, om det nu överhuvudtaget används något.

I egyptisk mytologi hade talen två, tre, fyra, sju samt deras multiplar särskild betydelse.⁵³ Som tidigare nämnts förekommer främst talen tre och sju i mitt texturval och de är just dessa två tal jag valt att fokusera på i resonemangen nedan.

Vid tiden då dessa papyrer skrevs var talet tre sedan länge förknippat främst med företeelser som pluralitet, mångfald, slutna system och triader av gudar, tecknet för vilka först skrevs med ett tre gånger upprepat determinativt tecken och från och med det mellersta riket med tre streck (| | |) oavsett hur stor denna pluralitet var.⁵⁴ Vid tiden för nedtecknandet av papyrerna i *PGM* var gudatriader vanliga i Egypten och de kunde innehålla gudomar utan tydlig relation.⁵⁵ Trots att flera böner är ägnade åt grupper om just tre gudomar, så förekommer ingen av de traditionella egyptiska triaderna, exempelvis Abydostriaden bestående av Osiri som maken, Isis som hustrun och Horus som sonen, Thebetriaden bestående av Amun, Khonsu och Mut eller Elefantinetriaden bestående av Khnum, Satet och Anukhet i mitt material. Grupper utgjorda av gudomliga väsen med starkare koppling förekommer dock, exempelvis de tre heliga tjurarna Mnevis (även kallad Nophris), Sarapi (Sarapis) och Nobechis vilka förekommer i *PGM* XIXa. 1–54. Utöver ovan givna exempel är det vanligt att formler, böner eller gester ska upprepas tre gånger, förutom ovan givna exempel förekommer detta fenomen ibland annat *PGM* X. 1 – 23, i vilken supplikanten ska ta tre djupa andetag.

Talet sju var ett av de viktigaste symbolladdade talen i Egypten, men har en mer svårdefinierad symbolik inom egyptisk mytologi och magi.⁵⁶ Talet kunde som en summa av de heliga talen tre och fyra innefatta deras symbolik d.v.s. mångfald och helhet. Att exempelvis återupprepa en bön eller gest sju gånger eller under sju dagar var ett återkommande fenomen i egyptisk mytologi och magi. Detta gäller både vid tiden för papyrerna i *PGM* och under tidigare perioder i egyptisk historia och återfinns i mitt urval av i bland andra *PGM* IV. 1265–74, i vilken en bön ska upprepas sju gånger sju dagar i rad, *PGM* VII. 643–51, samt ovan givna exempel.⁵⁷

I antikens Grekland uppstod flera numerologiska system, av vilka det pytagoreiska var ett av det tidigaste. Den centrala idén med detta var att matematik kunde användas för att avslöja

⁵³ Wilkinson. 1994. 126–136, 142–143.

⁵⁴ Wilkinson. 1994. 131–133, 142. Wallis Budge. 1978. CXLVI, Tabell 2.

⁵⁵ Wilkinson. 1994. 132

⁵⁶ Wilkinson. 1994. 136–137

⁵⁷ Dawson. 1927. 97–107.

universums hemligheter.⁵⁸ I detta system sågs talen 1–10 som en slags ur-nummer, vilka alla hade sin egna symbolik och låg till grund för all matematik.⁵⁹

I det pytagoreiska systemet symboliserade exempelvis talet tre en helhet eller ett förlopp med början, mitt och slut. Likt egyptisk mytologi fanns det även i det antika Grekland en mängd gudomliga triader och gudomar, som på något sätt uppträdde på ett sätt kopplat till talet tre. Exempelvis beskrivs gudinnan Hekate med epitet ”trehövdade Hekate” (Ἑκάτη τριπρόσωπος) i *PGM* 2006–2125 och ”treformade Hekate” (Ἑκάτη τρίμορφος) *PGM* XXXVI. 187–210. De två vanligast förekommande triaderna i mitt texturval är de traditionellt tre Moirerna Klotho, Lachesis och Atropos samt gudinnorna Persefone, Hekate och Artemis, vilka Betz menar är identiska med varandra i *PGM*.⁶⁰

Talet sju symboliserade inom grekisk numerologi företeelser såsom möjlighet, lycka och, passande nog för denna undersökning, kärlek.⁶¹ Talet associerades även med diverse himlakroppar och musik.

I *The Mystery of the Seven Vowels* undersöker musikvetaren och forskaren Joscelyn Godwin hur de fem, under antiken kända planeterna Merkurius, Venus, Mars, Jupiter, Saturnus samt månen och jorden och slutligen de gudar med vilka dessa planeter associerades samt hur deras krafter kom att kopplas till grekiskans sju vokaler Α Ε Η Ι Ο Υ Ω.⁶² Vilken planet/gudom en viss vokal kopplades till synes ha varierat.⁶³ Irenaios av Lyon beskriver under 100-talet e.v.t. i *Mot Heresierna* hur gnostikern Marcus, som han kritiserar, ser på kopplingen mellan vokaler och himlakroppars banor (här kallade himlar).

Καὶ ὁ μὲν πρῶτος οὐρανὸς φθέγγεται τὸ α, ὁ δὲ μετὰ τοῦτον τὸ ε, ὁ δὲ τρίτος τὸ η, τέταρτος δὲ καὶ μέσος τῶν ἑπτὰ τὴν τοῦ ἰῶτα δύναμιν ἐκφωνεῖ, ὁ δὲ πέμπτος τὸ ο, ἕκτος δὲ τὸ υ, ἑβδόμος δὲ καὶ τέταρτος ἀπὸ μέσου τὸ ω στοιχεῖον ἐκβοᾷ.⁶⁴

Och den första himmeln ljuder *alpha*, den bredvid denna *epsilon*, och den tredje *eta*, och den fjärde, vilken är i sjuans mitt, ljuder *iota*, den femte *omikron*, den

⁵⁸ Barry. 1999. 28.

⁵⁹ Barry. 1999. 29.

⁶⁰ Betz. 1986. 332.

⁶¹ Barry. 1999. 29.

⁶² Barry. 1999. 35–36.

⁶³ Godwin. 1991. 18–20. Hilgard 1901. 128–50.

⁶⁴ Irenaios av Lyon. *Adversus Haereses*/"Ἐλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς εὐωνύμου γνώσεως. I.16.

sjätte *ypsilon*, den sjunde, vilken även är den fjärde från mitten utropar ljudet *omega*.

Godwin jämför denna beskrivning med, bland andra, en som ges av en viss Porphyrios i en scholion till verket Τέχνη γραμματική av Dionysius Thrax. I denna scholeon kopplar Porphyrios ihop A med gudinnan Afrodite, vilket Godwin menar är felaktigt och han presenterar följande lista över en möjlig tolkning av associationen mellan vokaler, sfärer/himlar och himlakroppar baserad på pytagoreernas och egyptiernas numrering av dessa himlakroppar.⁶⁵

Vokal	Nummer	Himlakropp	Gud/gudinna
A	1	Månen	Hekate/Selene
E	2	Merkurius	Hermes
H	3	Venus	Afrodite
I	4	Solen	Helios
O	5	Mars	Ares
Y	6	Jupiter	Zeus
Ω	7	Saturnus	Kronos

Utrop av vokaler i en religiös kontext i Egypten under sen hellenistisk tid beskrivs av Demetrios från Faleron i verket *De Locutione*. Han beskriver där hur vissa präster i Egypten åkallar gudar genom att utropa de sju vokalerna.⁶⁶

Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων οἱ ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἠχοῦντες αὐτά, καὶ ἀντὶ αὐλοῦ καὶ ἀντὶ κιθάρας τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας.⁶⁷

I Egypten lovsjunger prästerna gudarna med hjälp av de sju vokalerna, vilka de uttalar en efter en; och på grund av dessa vokalers vackra ljud, lyssnar folk på dem istället för flöjt eller lyra.

⁶⁵ Godwin. 1991. 18–20.

⁶⁶ Godwin. 1991. 22.

⁶⁷ Demetrios från Faleron, *De Locutione*. II, 71. Roberts. 1902. 104–105.

Ett annat sätt att åkalla kraften i dessa vokaler är att skriva ut dem, gärna i ett specifikt mönster. Detta görs bland annat i *PGM XIXa*. 1–54, i vilken många grupper av vokaler skrivs ut i olika mönster, däribland en romb, samt i *PGM XXXVI* 187–210, i vilken de sju vokalerna arrangeras 7×7 i en ruta.

A							
E	E						
H	H	H					
I	I	I	I				
O	O	O	O	O			
Y	Y	Y	Y	Y	Y		
Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	
A	A	A	A	A	A	A	
E	E	E	E	E	E	E	
H	H	H	H	H	H	H	
I	I	I	I	I	I	I	
O	O	O	O	O	O	O	
Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	
Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	

Denna sortens utrop eller uppsättningar av vokaler förekommer i 14 av de stycken jag undersökt, främst i papyrerna *PGM IV*, som innehåller fyra sådana stycken och *PGM XXXVI*, som innehåller tre. De förekommer oftast bara en gång per besvärjelse. Ett undantag för detta är *PGM XIXa*. 1–54 i vilken sex olika uppsättningar av vokaler förekommer, däribland romben ovan. Pythagoras menade vidare att dessa himlakroppars rörelser skapade musikaliska toner i en heptatonisk skala som överensstämde med grekiskans sju vokaler.⁶⁸ Magin i dessa vokaler åkallas enklast genom att utropa dem i bön såsom i exempelvis *PGM VII*. 300a–310 i vilken en del av bönen lyder: HIHI YYY AH AIH YOΩ AHI AHI AHI AΩA AΩA AΩA IAΩ ΩAI ΩAI AIΩ ΩIA IAΩ ΩAI.

I sin kritik mot Pythagoras följare ger Aristoteles ett flertal exempel på hur dessa, enligt honom själv, resonerar kring till talet sju och dess koppling till bland annat vokalerna och musik:

ἐπτά μὲν φωνήεντα, ἐπτά δὲ χορδαὶ ἢ ἀρμονία, ἐπτά δὲ αἱ πλειάδες, ἐν ἐπτά δὲ ὀδόντας βάλλει (ἐνία γε, ἐνια δ' οὐ), ἐπτά δὲ οἱ ἐπὶ Θήβας [...] καὶ ὅτι ἴσον τὸ διάστημα ἔν τε τοῖς γράμμασιν ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Ω καὶ ἀπὸ τοῦ βόμβυκος ἐπὶ τὴν ὀξύτατην [νεάτην] ἐν αὐλοῖς, ἥς ὁ ἀριθμὸς ἴσος τῇ οὐλομελείᾳ τοῦ οὐρανοῦ.⁶⁹

⁶⁸ Barry. 1999. 37.

⁶⁹ Aristoteles. *Metaphysica*, XIV, vi, 1093a, 13

Det finns sju vokaler, en skala har sju strängar, det finns sju plejader, man tappar tänderna vid sju (vissa gör det i alla fall, men vissa inte), sju män stred mot Thebe [...] och de menar att intervallen i alfabetet mellan *alfa* och *omega* överensstämmer med den lägsta och högsta noten på flöjter och det numret är lika med universums helhet.

9.6 Redskap, offer, material och plats.

Vissa besvärjelser i *PGM* kräver någon typ av redskap eller hjälpmedel eller att de utförs på en specifik plats. Hjälpmedlen kan bestå av allt ifrån kroppsdelar från djur och örter av olika slag till statyetter. Med undantag för *PGM XV*. 1–21 ger ingen faktisk besvärjelse någon ledtråd om tillhörande eller fysiskt tillbehör eller hjälpmedel. Detta betyder i princip att endast de instruerande texterna kan ge någon ledtråd om material som ska användas utöver den besvärjelse som ska skrivas ner.

9.6.1 Instruktioner till skrivande och ristande på olika material.

I 27 texter instrueras supplikanten att skriva eller rista symboler, figurer, namn eller text på olika material. De vanligaste materialen är papyrus (elva instruktioner), växter (tre), djurhudar och kroppsdelar från djur (fem) samt metallplattor (åtta). Dessa djur och växter har på flera ställen någon typ av koppling till de gudar som besvärjes, som vi ska se nedan.

9.6.1.1 *Skrivande på papyrus*

Elva texter instruerar supplikanten att skriva eller rita på papyrus. Av dessa förekommer en i *PGM III*, fyra i *PGM IV*, en var i *PGM VII* och *PGM VIII*, *PGM XIc*, *PGM XII*, *PGM XIXb* samt två i *PGM XXXVI*.⁷⁰ Typen av text i dessa instruktioner varierar både i längd och i typ av text. De vanligaste typerna av text är böner till gudomar, i vilka supplikanten uttrycker sin önskan om att få sitt kärleksobjekt att älska eller komma till honom, men andra listar bara namn på gudar eller används istället som skydd. De figurer som förekommer gör alltid det med en tillhörande text. I *PGM XV*. 1–21 nämner supplikanten Kapitolina en tillhörande papyrusremsa och någon typ av blad eller platta på vilken hon tydligen skrivit vad hon vill att besvärjelsen ska utträta. Vad bladet eller plattan består av är otydligt. Preisendanz översätter ordet *πυξίδιον* som ”Blatt/Blättchen” (blad/löv) och Hock översätter det som ”tablet”.⁷¹

⁷⁰ *PGM III*. 1–164, *IV*. 1872–1927, 2006–2125, 2441–2707, 2943–66, *VII*. 969–72, *VIII*. 1–63, *XIc*. 1–19, *XII*. 14–95, *XIXb*. 4–18, *XXXVI*. 69–101, 102–33.

⁷¹ Betz. 1986. 251. Preisendanz. 1931. 134.

9.6.1.2 *Skrivande på material från djur*

Instruktioner till text och bild på djurmaterial är mer sällsynt i mitt material och förekommer i fyra texter.⁷² Det två skrivunderlagen som används är snäckskal i *PGM* VII. 300a–310 och 467–77 samt åsnehud i *PGM* IV. 2006–2145 och i *PGM* XXXIV. 361–70.

9.6.1.3 *Skrivande på växtmaterial*

Förutom ovanstående material bestående av papyrus och djurmaterial ska formler skrivas på lin i *PGM* IV. 2006–2125 (här med tillhörande bild av Hekate) och *PGM* XIXb. 1–3 och i *PGM* IV. 2145–2240 ska en formel skrivas på blad av myrten.

9.6.1.4 *Skrift på textil*

Instruktioner till skrift på textil förekommer endast i *PGM* VII. 593–619. Här instrueras supplikanten skriva namnen Iao, Adonai, Sabaoth, Pagoure, Marmorouth, Iaeo samt Michael på sju ljusvekar. Dessa vekar ska vara tillverkade av fiber från en tross.

9.6.1.5 *Skrift på sten*

I *PGM* IV. 1617–1870 instrueras supplikanten rista bilder av Psyche, Eros och Afrodite på en magnetisk sten tillsammans med diverse bokstäver.

9.6.2 *Bläck och annan vätska*

Vätskorna som ska användas vid skrivande är främst bläck blandat med myrra eller blod. Det enda undantaget till detta är *PGM* III 1–164, i vilken bläck gjort av Cinnober används. Blodet kan komma ifrån olika djur och det vanligaste är åsneblod vilket ska användas i *PGM* IV. 2006–2145 (blandat med sot från en kopparsmedja), VII. 300a–310 och XXXVI. 69–101. Annat blod som används är falkblod blandat med sot från en guldsmedja och ormblood blandat med akacia i *PGM* IV. 2006–2145 samt blod från fisken mal blandat med ”Serapis växt” (orkidé) i *PGM* XXXIV. 361–70. I *PGM* XIXb. 1–3 nämns inte vilken typ av blod supplikanten ska nyttja, men detta ska blandas med myrra. Myrra ska även användas i *PGM* IV. 2145 – 2240 (blandat med malört), VII. 300a–310, 467–77, VIII. 1–63, XIXb. 1–3 (blandat med blod) 4–18 och i XXXVI. 102–33

Vad som sedan görs med denna typ av papyrer nämns sällan, men i *PGM* XXXVI. 69–101 ska papyrusen placeras i ett badhus och i *PGM* XXXVI. 361–70 ska djurhuden tillsammans med material från formelns offer placeras i munnen på en död hund. Här bör också påpekas att ingen

⁷² I *PGM* IV. 2145–2240 är inte inkluderad här då åsneblodet och snäckskalet inte ska användas i någon typ av kärleksmagi.

av dessa specifika besvärjelser, symboler eller figurer förekommer i de icke-instruerande papyrer jag undersökt.

9.6.3 Metallplattor och amuletter.

Förbannelseplattor (gr. κατάδεσμοι, lat. *defixiones*) är förbannelser, böner, formler och bilder inristade med spik eller nål på plåtar (λάμνας) av framförallt bly eller tenn. Dessa skall ofta grävas ner på specifika platser såsom på gravplatser eller ställen där folk dött en våldsam död. Dessa plattor var mycket vanliga i den romerska och grekiska världen under antiken.⁷³ Texten på dessa plåtar uppträder ofta tillsammans med avbildningar av gudomar, magiska symboler, former eller mönster. Instruktioner till tillverkningen och användningen av dessa förekommer i fem av mina undersökta textstycken. I *PGM* III. 1–164 instrueras supplikanten tillverka tre förbannelseplåtar, vilka han sedan ska köra in i olika kroppsdelar på en dränkt katt.⁷⁴ På den första och tredje ska supplikanten rista namnen Iaeo och Ablanthalalba samt *voces magicae*. På den andra ska en längre besvärjelse, i vilken Iao Sabaoth Adonai Abrasax åkallas och tre oidentifierade figurer ristas. I *PGM* IV. 296–466 instrueras supplikanten att ta en blyplatta och rista en besvärjelse till ktoniska gudomar på ena sidan och mönster av *voces magicae* på den andra. Intressant nog har ett fynd från 400-talets Egypten bestående av en snarlik plåt och tillhörande voodoodocka (instruktioner till skapandet av vilken också ges i denna text) hittats vid arkeologiska utgrävningar.⁷⁵

Två texter ger instruktioner till skapandet av vad jag tolkat som förbannelseplåtar, utifrån de beskrivningar som ges. I *PGM* VII. 459–61 ska supplikanten rista texten ”ἐξορκίζω σε, κατὰ τοῦ ἐνδόξου ὀνόματος Βακχίου” (Jag åkallar dig vid Bacchios härliga namn) på en tennplåt och i *PGM* VII. 462–66 ska supplikanten, med en kopparspik från ett skeppsvrak, rista magiska symboler, *voces magicae* och den korta formeln ”ποιήσατε τὴν δεῖνα φιλεῖν ἐμέ” (få NN, att älska mig) på en tennplåt. Denna ska han sedan rulla ihop och slänga i havet.

En annan instruktion till tillverkningen av förbannelseplåt förekommer i *PGM* LXXVIII. 1–14. Supplikanten instrueras här att, med en spik, rista en besvärjelse som åkallar Tyfon och Iao och sedan rista en figur som möjligtvis föreställer Artemis.⁷⁶

⁷³ Kotasky. 1991. 107.

⁷⁴ Vilka kroppsdelar två av dessa ska stoppas in i är oklart. En ska placeras i kattens anus, den andra finns inte bevarad i text, den tredje emenderar Preizendans först som στομάτιον (strupen), vilket strider mot den senare emendationen καμαρών (örongångarna)

⁷⁵ Ogden. 256. Louvre no. E27145. <https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010044394>.

⁷⁶ Betz. 1986. 299. n 1.

Utöver text ristad på plåtar förekommer även instruktioner till att skapa text på amuletter. I *PGM* IV. 1716–1870, 2145–2240 och 2622–2707 ges instruktioner till skapandet av olika typer av amuletter av metall. I *PGM* IV. 2145–2240, kallad ”Magisk hjälp av tre homeriska verser” Τρίστιχος ὁμήρου πάρεδρος, ska tre homeriska verser uttalas och ristats på en plåt (λᾶμνα) av järn, vilken sedan kan användas till flera ändamål, däribland kärleksmagi då supplikanten kommer ”älskas av den man eller kvinna du vidrör” (ἥς δ’ ἂν παράψῃ γυναικὸς ἢ ἀνδρός, φιληθήσεται). Förutom detta kan den även användas för att skydda en förrymd slav, tvinga folk att svara på frågor samt skydda bäraren mot demoner, vilddjur och gifter. De tre verserna är hämtade ur Iliadens 10:e sång och lyder som följer:

ὥς εἰπὼν τάφροιο διήλασε μώνυχας ἵππους.⁷⁷

sade han (Odysseus) och drev de enhovade hästarna över diket.

ἄνδράς τ’ ἀσπαίροντας ἐν ἀργαλέοισι φονῆσιν.⁷⁸

och männen drog efter andan i det hemska blodbadet.

αὐτοὶ δ’ ἰδρῶ πολλὸν ἀπενίζοντο θαλάσση.⁷⁹

de tvättade av sig svetten i havet.

I *PGM* IV. 2622–2707 instrueras supplikanten bära en beskyddande amulett bestående av ett blad av silver, på vilket 15 magiska symboler ristats.

9.6.4 Materialets mytologiska koppling.

Myrra är ett av de hjälpmedel som supplikanten kan ta hjälp av. Myrran kan både tillbes likt i *PGM* IV. 1496–1595, åkallas i bön likt i *PGM* XXXVI. 333–60 eller offras och användas i utförandet av riten, ofta i formen av myrrablandat bläck (se ovan). Myrra förknippades under antiken med bland andra Afrodite/Hathor. I dessa riter där myrran tillbes eller tilltalas, verkar det vara just plantan och inte den mytologiska karaktären (även kallad Smyrna) som tilltalas. Repliken ”Jag skickar dig inte till det fjärran Arabien, jag skickar dig inte till Babylon” i *PGM* IV 1496–1595 är det enda stycke som kommer i närheten av att alludera till myten om Myrra/Smyrna, i vilken hon, efter att ha blivit påkommen med en incestuös relation med sin far, flyr till Arabien där hon förvandlas till ett rökelseträd.⁸⁰

⁷⁷ Homeros, *Il.* 10. 564.

⁷⁸ Homeros, *Il.* 10. 521.

⁷⁹ Homeros, *Il.* 10. 572.

⁸⁰ *PGM* IV 1496–1595: 4–6.

Även de kroppsdelar från djur som skall användas kan ha en mytologisk koppling. Åsnan, var blod och hud ska användas i flera besvärjelser (se avsnitt 1.6.1.2 och 1.6.2.), var starkt förknippad med Tyfon/Set och kallas i *PGM* IV. 2145–2240 för Tyfons blod.⁸¹ Blod och fett ifrån duvor förekommer i offer och böner till Afrodite, med vilken dessa fåglar var förknippade.⁸² Andra återkommande exempel på djur som kan kopplas till den gud som tillbes, och vars kroppsdelar används, är babianer och ibisfåglar som förknippas med Thot i *PGM* IV. 2622–2707 och hundar, vitlök och giftiga växter förknippade med Hekate.⁸³

9.6.5 Plats

Ett flertal av de undersökta riterna ska utföras på en specifik plats eller innehåller något föremål som ska placeras på en specifik plats. De vanligaste platserna är gravplatser och badhus. I *PGM* IV. 296–466 och i *PGM* IV. 1390–1495 i vilka gudomar förknippade med underjorden åkallas ska en förbannelseplåt samt brödbitar, lämnas på en gravplats för de som dött en våldsam eller plötslig död. Även *PGM* IV. 2006–2125 innehåller en rit som ska utföras vid en gravplats eller på en plats, där någonting lämnats. I *PGM* X. 1–23 ska ett offer, bestående av mat och dryck, placeras i ett tempel och i *PGM* XXXVI 134–60 ska en bägare placeras i en dörrkarm. I både *PGM* IV. 2441–2621 och 2708–84 ska offer brännas på ett hustak. Tre riter instruerar supplikanten att lämna olika föremål, med skrivna besvärjelser på, i ett badhus. Dessa föremål är ett snäckskal i *PGM* VII. 467–77, en papyrus i *PGM* XXXVI. 69–101 och ett föremål som inte beskrivs i *PGM* XXXVI. 333–60.

I tre av texterna ska figurer av vax eller lera tillverkas. Dessa figurer förekommer endast i *PGM* IV. I *PGM* IV. 296–644 ska två figurer tillverkas, föreställande Ares och supplikantens kärleksintresse, i *PGM* IV. 1872–1927 ska figuren föreställa Kerberos i enhövdad form. Även i *PGM* IV. 2943–66 ska en figurin föreställande en hund tillverkas, denna gång med koppling till Hekate. Ingen av de icke-instruerande texterna nämner någon typ av tillhörande figurin.

9.6.6 Offer och offergåvor

Ritueella sammanhang omfattar ofta olika offer och i mitt material innehåller 14 riter någon typ av offer eller offergåva. Offer är vanligast förekommande i *PGM* IV, vilken innehåller nio stycken. De enda av dessa offer som innehåller mer än en ingrediens förekommer i *PGM* IV och *PGM* XII. Dessa ingredienser består främst av växter, kroppsdelar från djur, mat och vätska.

⁸¹ Marzillo. 2009/2010.

⁸² Sacks. 2005. 34.

⁸³ Sacks. 2005. 197.

Flest offer beskrivs i *PGM* IV, i vilken nio texter ger instruktioner till någon typ av offer. Av övriga offer finns en vardera i *PGM* VII, VIII och XII samt två i *PGM* XXXVI. Dessa består främst av material ifrån djur såsom blod och fett samt växter såsom myrra och rökelse och libationer. Det enda offer som förekommer i *PGM* VII är ett månoffer (σεληνιακός) i *PGM* VII 862–918, vilket dock inte beskrivs utöver dess namn.

Det inledande stycket av *PGM* X. 1–23 beskriver vad som synes vara en offergåva bestående av mat, men då en del av instruktionen är skadad, är tolkningen baserad på Preisendanz emendationer: [Κατὰ πότιμο]ν καὶ βρώαμον [λ]αβὼν | [μερίδια τὰ] πρώτα βάλλε εἰς] παραψίδιον [ναοῦ λέγων].”Vid dryck och mat, ta det första bitarna och lägg dem i en liten assiett⁸⁴ i templet och säg.”

Med undantag för repliken ”Jag skickar mat” πέμπω τροφάς (i referens till de brödbitar som ska kastas på marken) som supplikanten instrueras att säga i *PGM* IV. 1390–1495, instrueras supplikanten aldrig att, i skriven eller uttalad besvärjelse referera till ett tillhörande offer. Det går således inte att veta ifall någon av de icke instruerande texterna ackompanjerades av någon typ av offer eller gåva.

Nio av offren är någon typ av brännoffer och vanligaste orden som används vid beskrivningar av dessa är ἐπιθύω (offra) eller ἐπίθυμα (brännoffer).⁸⁵

Dryckesoffer såsom σπονδαί eller λοιβαί förekommer i *PGM* IV. 1716–1870, 2145–2240, 2622–2707 och *PGM* XII. 14–95 i vilka supplikanten offrar en libation bestående av mjölk, honung, vin eller olivolja.

9.6.7 Bägare

För att hantera vätskor används någon typ av bägare. Sex instruktioner, av vilka fem förkommer i *PGM* VII, instruerar supplikanten att använda sig en bägare (ποτήριον). Endast två av dessa nämner vad som, om något, ska placeras i koppen: i *PGM* VII. 973–980 ska en skarabé blandas med vicker i bägaren och i *PGM* XXXVI. 134–60 ska myrra, rökelse och vinäger blandas i bägaren. I samtliga riter ska supplikanten be en bön över bägare, men vad som sedan görs med den och dess innehåll skiljer sig från ritual till ritual. I *PGM* XXXVI. 134–60 ska supplikanten

⁸⁴ O’Neil tolkar παραψίδιον som diminutiv av παροψίς (assiett) medan Preisendanz istället översatt det som ”Nebennische” (sidoalkov).

⁸⁵ *PGM* IV. 1265–74, 1496–1595, 1716–1870, 2441–2621, 2622–2707, 2708–84, 2891–2942, *PGM* XII. 14–95, *PGM*XXXVI. 295–311

placera bägaren i dörrkarmen och sedan be en bön sju gånger, i *PGM* VII. 969–72 ska kärleksintresset uttryckligen dricka ur bägaren för att sedan bli förälskad i supplikanten.

PGM VII. 969–72

Πότισμα καλόν· λαβὼν χαρτίον ἱερατικὸν ἐπίγραφε· ‘Ἰάω ω εσταβισαση τουρεωσαν αθιαχνιωου αχημαχου. φιλείτω με ἡ δεῖνα τῆς δεῖνα ἐμέ, τὸν δεῖνα, πιούσα τὸ ποτον.’

En bra brygd: Ta en bit hieratisk papyrus och skriv: IAO O ESTABISASE TOUREOSAN ATHIACHIOOUNEOU ACHEMACHOU. Låt henne, NN, född av NN, älska mig, NN, när hon druckit brygden.

I *PGM* VII. 619–27, *PGM* VII. 385–89 och *PGM* VII 643–51 står det inte uttryckligen att bägarens innehåll ska drickas. Jag vill dock mena att detta antyds i de två sistnämnda då supplikanten i dessa två ber gudarna att ta sig in i kärleksobjektets inre. Detta uttryckts med två varianter av en formel som inte förekommer i andra typer av instruktioner eller böner i det material jag undersökt.

PGM VII. 385–89

Ποτήριον καλόν. ἐ[π]ὶ ποτηρίου λέγε ζ'. ΚΑΝΩΠΙ[ΤΙ] ΠΡΟΙΗ ΡΩΔΟΧ ...Φ ΚΑΛΥΨΑΣ ΕΡΕΚΙΝ ΠΟΘΗΞΑΕ ΕΡΑΤΕΥΝ ΜΟΡΦΥΣ ΧΑΡΙΣ ΦΟΦΙΕΤΙ ΕΙΣΙ Ω ΒΟΥΒΑΣΤΙ ΠΟΘΩΠΙ, ἐξορκίζω ὑμᾶς, ἅγια ὀνόματα τῆς Κύπριδος, ὅπως, **ἐὰν καταβᾶτε εἰς τὰ σπλάγχ<ν>α τῆς δεῖνα, ἣν ἡ δεῖνα, ποιῆσαι φιλεῖν.** Κοινά.

En bra bägarformel: Säg (följande) sju gånger över en bägare: "ΚΑΝΟΠΙ[ΤΙ] ΠΡΟΙΕ ΡΟΔΟΚΗ ...ΡΗ ΚΑΛΥΨΑΣ ΕΡΕΚΙΝ ΡΟΤΗΞΑΣ ΕΡΑΤΕΥΝ ΜΟΡΠΟΣ ΚΗΑΡΙΣ ΡΗΑΦΙΕΤΙ ΕΙΣΙ Ο ΒΟΥΒΑΣΤΙ ΡΟΡΗΟΠΙ, jag ber dig, vid Kypris (Afrodite) heliga namn, **om du tar dig ner i NN:s dotter NN:s inre, få henne att älska.** Härpå det vanliga.

PGM VII 643–51

Ποτήριον, λίαν θαυμαστόν. λόγον λεγόμενον εἰς τό ποτήριον λέγε ζ'. 'σὺ εἴ οἶνος, οὐκ εἴ οἶνος, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ τῆς Ἀθηνᾶς. σὺ εἴ οἶνος, οὐκ εἴ οἶνος, ἀλλὰ τὰ στλά[γ]χνα τοῦ Ὀσίρεως, τὰ σπλάγχνα τοῦ ἸΑΩ, ΠΑΚΕΡΒΗΘ: ΣΕΜΕΑΛΑΜ ΩΩΩ Η ΠΑΤΑΧΝΑ ΙΑΑΑ.' (κατ' ἀνάγκας· ἌΒΛΑΝΑΘΑΝΑΛΒΑ ἈΚΡΑΜΜΑΧΑΜΑΡΕΙ ΕΕΕ, ὁ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τεταγμένος, Ἰακοῦβ Ἰα Ἰάω,

Σαβαθώ, Ἀδωνάϊ, Ἀβρασάξ'). ἐφ' ἧς ὥρας ἐὰν καταβῆς εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς δεῖνα, φιλησάτω με, τὸν δεῖνα, εἰς τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνον.'

En helt fantastisk bāgarformel: Säg formeln som uttalas till bāgaren sju gånger: "Du är vin; du är inte vin, utan Atenas huvud. Du är vin; du är inte vin, utan Osiris inälvor, inälvorna till IAO PAKERBETH SEMESILAM OOO E PATCHNA IAAA." (För övertalande: ABLANTHAANALBA AKRAMMAKHAMEREI EEE, som grep nödvändigheten Iakoub Ia Iao Sabaoth Adonai Abrasax) **Närhelst du tar dig ner i NN:s inre, få henne att älska mig, NN, i hela hennes livstid.**

I *PGM* VII. 973–980 ska en blandning av vicker och skarabé placeras i en bāgare av glas. Denna ska användas av supplikanten så att den kvinna han vidrör ska bli förälskad i honom. Hur denna blandning ska användas framgår inte i texten, men det är möjligt att den ska inmundigas, så att supplikanten kan utnyttja magin i ingredienserna.

PGM VII. 973–980

Ἀγώγιμον παράψιμον. λαβὼν κάνθαρον ἡλιακὸν ζέσον μύρω καλῶ καὶ λαβὼν τὸν κάνθαρον τρίψον μετὰ κατανάγκης βοτάνης καὶ βάλε εἰς βησίον ὑελοῦν καὶ λέγε τὸν λόγον τὸν ὑποκείμενον β'· 'θωβαρραβου, Μιχαῆλ Μιχαήλ· Οὐσιρι φορ· φορβα, Ἀβριήλ· σεσεγγεν βαρφααραγγης, Ἰάω, Σαβαώθ, Ἀδωναῖε, Λαῖλαμ, ἐπαναγκάσατε τὴν δεῖνα τῇ[ς] δεῖνα, ἐὰν ᾗψαιμι, ἐπακολουθῆσαι'.

Kärleksformel genom vidröring: Ta en skarabé och koka den i en bra salva och ta skarabén och krossa den med plantan vicker och lägg dem i en glasbāgare och säg följande formel två gånger: ABRIEL SESEGGENBARPHARAGGES IAO SABAOTH ADONAIE LAILAM, mana henne, NN, som NN födde, att följa mig ifall jag vidrör henne.

10. Skillnader mellan de tre mer omfattande papyrerna.

I detta avsnitt kommer jag att sammanfatta hur innehållet i papyrerna *PGM* IV, *PGM* VII och *PGM* XXXVI skiljer sig åt i fråga om några av de punkter som diskuterats ovan. De texter som behandlar kärleksbesvärjelser i dessa papyrer är uteslutande instruktioner.

Den tydligaste skillnaden är de redskap eller hjälpmedel som supplikanten instrueras att använda. Nio texter i *PGM* IV ger instruktioner till någon typ av offer medan bara en text i

PGM VII och två *PGM XXXVI* ger instruktioner till offer.⁸⁶ De offer som förekommer i *PGM IV* är även mer komplexa. I *PGM VII*: 862–918 beskrivs inte vad månoffret (σεληνιακός) innehåller. I *PGM XXXVI*. 295–311 och 333–60 krävs bara en ingrediens vardera.

PGM IV innehåller några av de längsta och mest komplicerade instruktioner jag undersökt. De innehåller ofta flera olika steg som ska utföras eller flera besvärjelser som ska uttalas eller skrivas, såsom i *PGM IV*. 296–466. I denna text instruera supplikanten att skapa två dockor och en förbannelseplåt, skriva och recitera en besvärjelse samt recitera en hymn. I fråga om språk är texterna i *PGM IV* de enda som innehåller hymner och av de tolv unika epitet för gudomar som förekommer gör tio det i *PGM IV* och en i *PGM VII*. Ingen av texterna i *PGM XXXVI* är längre än 30 rader och ger inte heller instruktioner till mer än en besvärjelse i skriven eller talad form per text. I fråga om längd och komplexitet skiljer sig således dessa tre papyrer mycket. Texterna i *PGM VII* och *XXXVI* är med andra ord kortare och mindre komplicerade än de i *PGM IV*. Vad dessa skillnader beror på är svårt att veta. Är det en fråga om var de sammanställts, när de sammanställts eller hur insamlandet skett? Kanske har skillnaderna helt andra orsaker.

11. Slutsatser

Resultaten av min analys av de känslor som beskrivs motsäger inte tidigare studier av materialet, exempelvis vad Eleni Pachoumi skrivit. Jag har dock vidareutvecklat diskussionen om de gudomar som dyker upp i dessa texter.

Den vanligaste typen av känslor som beskrivs i dessa texter, bäst kan liknas vid grekiskans *eros*. Detta gäller både i instruerande texter och i faktiska besvärjelser. De plågor och det lidande som supplikanten försöker åsamka sitt kärleksobjekt liknar de beskrivningar av *eros* som ges i samtidens grekiska litteratur. I likhet med vad Faraone diskuterar i *Ancient Greek Love Magic* liknar många av dessa texter någon typ av förbannelser, vars mål är att offret för dem ska drabbas av sjukdomen *eros*. Den enda boten för objektet är att komma till supplikanten.⁸⁷ Objektets oförmåga att finna sömn, njutning och ro fram tills hen kommer till supplikanten samt separationen av kärleksobjektet från familj och vänner synes helt klart vara menade att göra offret för besvärjelsen beroende av supplikantens närvaro. Detta ska tvinga offret till lydnad, något som uttryckligen önskas i *PGM XV*. 1–21 (se sida 8). Kärleksobjektet blir således beroende av supplikanten för att bli frisk. Endast genom maktmetoder kan supplikanten få

⁸⁶ *PGM IV*: 1265–74, 1390–1495, 1496–1595, 1716–1870, 2145–2240, 2441–2621, 2622–2707, 2708–84, 2891–2942. *PGM VII*: 862–918. *PGM*: 295–311, 333–60.

⁸⁷ Faraone. 43–55.

tillfredsställelse för sin passion och i dessa fall är det alltså en fråga om tvång, makt och passion. Dessa är även huvudteman i flera av de besvärjelser som inte är menade att åsamka lidande.

De gudomar som i *PGM* associeras med den typ av magi som jag undersökt är hämtade ur främst grekisk, egyptisk, judisk och sumerisk tradition. Jag har kommit fram till att den kategorisering av de grekiska gudomar som Björklund gjort, i ett flertal fall även kan appliceras på gudomar från andra traditioner, såsom egyptisk och sumerisk mytologi. Dessa tre kategorier är: gudomar associerade med kärlek, sex och njutning, gudomar associerade med magi och himmeln samt ktoniska gudomar. Detta påvisar att Egypten under senhellenistisk och romersk tid var en mångkulturell miljö.

Att gudar associerade med kärlek och sexualitet ofta förekommer i kärleksbesvärjelser är föga förvånande. Mer överraskande är att ktoniska gudomar förekommer oftare än kärleksgudar. Detta gäller både gudar som Pluton, Osiris och Ereshkigal, vars domän var just underjorden och de andar som förekommer vilka vanligen kallas för dödsandar (νεκυδαίμονες). Detta återspeglar denna magis koppling till underjorden. Gravplatser som en återkommande plats för utförandet av dessa besvärjelser stärker också denna koppling. Gudomarna som besvärjs sätts inte i någon upphöjd position i förhållande till supplikanten. Supplikanterna har inte bara makt att förhandla med gudomarna, utan kan även hota och tala ner till dem. Beroende på hur sanna de anklagelser som supplikanten framför i förtalsbesvärjelserna är, tycks supplikanterna känna att de kan ljuga inför dessa gudomar utan konsekvens.

I fråga om metoder och hjälpmedel finns en mängd möjligheter. Supplikanten kan använda sig av en eller flera hjälpmedel eller avstå helt. Flera av de metoder som beskrivs i dessa texter minner också om detta, exempelvis förbannelseplattor, vilka främst användes i antikens Grekland och Rom. Andra exempel är de återkommande numerologiskt viktiga tal och vokaler som används. En av metoderna att leda kärleksobjektet till sig är att få andar att väcka åtrå eller fysiskt föra kärleksobjektet till supplikanten. Supplikanten kan använda sig av flera olika fysiska hjälpmedel för att få sin vilja igenom. Flera av de organiska material som används har på flera ställen någon koppling till den eller de gudomar som besvärjs, vanligast Afrodite eller Tyfon/Seth. Dessa hjälpmedel är främst blod, hud och växter, särskilt rökelse och myrra. Användandet av κατάδεσμοι, vilka främst förknippas med förbannelser, stärker idén om att många av dessa besvärjelser snarare bör ses på som förbannelser.

De mer omfattande papyrerna skiljer sig åt i flera aspekter. De största skillnaderna mellan dessa är längd, komplexitet samt de hjälpmedel och offer som beskrivs i dem. De längre och mer

omfattande instruktionerna dyker upp i *PGM* IV, medan instruktionerna *PGM* VII och *PGM* XXXVI i allmänhet är kortare och mindre komplexa.

12. Bibliografi

12.1. Tryckta källor

Andree-Eysn, Marie. *Volkskundliches aus dem bayrisch-österreichischen Alpengebiet*.

Braunsweig: Druck und Verlag von Friedrich Vieweg und Sohn. 1910.

Barry, Kieren. *The Greek Qabalah: Alphabetical Mysticism and Numerology in the Ancient World*. York Beach: Samuel Weiser. Inc. 1999.

Betz, H.D. (red) *The Formation of Authoritative Tradition in the Greek Magical Papyri*. I Meyer, Ben F. och Sanders, E. P. (red.). *Jewish and Christian Self-Definition. Volume 3. Self-Definition in the Graeco-Roman World*. London: SEM Press LTD, 1982.

Betz, H.D. *The Greek Magical Papyri in Translation. Including the Demotic Spells*. 2:a uppl. Chicago: University of Chicago. 1986.

Bonnefoy, Yves. *Greek and Egyptian Mythologies*. Chicago: Univeristy of Chicago Press, 1992.

Campbell, Collin. Magic. I *Encyclopedia of religion and society*. Swatos, William H. (red.), Walnut Creek: AltaMira Press. 1998

Bidez, J. *Vie De Porphyre*. Leipzig: Teubner. 1913.

Dawson W. R. The Number Seven in Egyptian texts. *Aegyptus* 8. Milano: Pubblicazioni dell'Università Cattolica del Sacro Cuore. 1927.

Faraone, Christopher A. *Ancient Greek Love Magic*. 2:a uppl. Cambridge, Harvard University Press. 2001.

Faraone, Christopher A. & Obbink, Dirk (red). *Magika Hiera*. Oxford: Oxford University Press. 1991.

Godwin, Joscelyn. *The Mystery of the Seven Vowel*. Grand Rapids: Phanes Press. 1991.

Grad, Fritz. Prayer in Magical and Religious Ritual. I *Magika Hiera*, Faraone, Christopher A. Obbink, Dirk (red), 107–137. Oxford: Oxford University Press. 1991.

- Hagberg, Louise. "Ordets Makt, Medicinska formler och besvärjelser till invärtes bruk" i *Fataburen: Nordiska museets och Skansens årsbok. 1932*, Nordiska museet, Stockholm, 1932
- Kotansky, Roy. Incantations and Prayers for Salvation on Inscribed Greek Amulets. I *Magika Hiera*, Faraone, Christopher A. Obbink, Dirk (red), 107–137. Oxford: Oxford University Press. 1991.
- Ogden, Dabiel. *Magic, Witchcraft and Ghosts in the Greek and Roman Worlds*. 2:a uppl. Oxford: Oxford University Press. 2009.
- Pachoumi Eleni. A list of epithets from the "Greek Magical Papyri" that are not recorded in the LSJ and LSJ "Supplements". I *Glotta*. Göttingen: Vanderhoek & Ruprecht. 2011. 155–158.
- Pachoumi, Eleni. Eros as Disease, Torture and Punishment in Magical Literature. I *Symbolae Osloenses*, 2012. 86:1, 74–93, DOI: 10.1080/00397679.2012.696949.
- Pachoumi, Eleni. Resurrection of the Body in the Greek Magical Papyri. I *Numen* 58. Leiden: Brill. 2011.
- Pachoumi, Eleni. The Erotic and Separation Spells of the Magical Papyri and Defixiones. I *Greek, Roman, and Byzantine Studies* 53. 2013. 294–325.
- Sacks, David. Bridy, Lisa R. (rev). *Encyclopedia of the Ancient Greek World, Revised edition*. New York: Facts on File, Inc. 1995. 2005.
- Schön, Ebbe. *Häxkonster och Kärleksknep*. Stockholm: Carlsson Bokförlag. 2008.
- Swatos, William H. (red.), *Encyclopedia of religion and society*. Walnut Creek: AltaMira Press. 1998
- Traunecker, Claude. *The Gods of Egypt*. David Lorton. (Övers.) Ithaca: Cornell University Press. 2001.
- Traunecker, Claude. *Les dieux de l’Égypte*. 5:e uppl. Que sais-je. 2019.
- Wallis Budge, E. A. *Egyptian Hieroglyphic Dictionary*. Vol 1, Dover uppl. New York: Dover Publications. 1978.
- Wilkinson, Richard H. *Symbol & Magic in Egyptian Art*. London: Thames & Hudson. 1994

Winkler, John. J. The Constraints of Eros. I Faraone, Christopher A. Obbink, Dirk (red). *Magika Hiera*. Oxford: Oxford University Press. 1991.

12.2. Texteditioner

Anacreon. *Greek Lyric, Volume II: Anacreon, Anacreontea, Choral Lyric from Olympus to Alcman*. Edited and translated by David A. Campbell. Loeb Classical Library 143. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1988.

Aristoteles. *Metaphysics, Volume I: Books 1-9*. Översatt av Hugh Tredennick. Loeb Classical Library 271. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1933.

Berthelot, Marcellin. Ruelle, Charles-Émile. *Collection des anciens alchimistes grecs*. Paris: Steinheil, Paris. 1887-88.

Hilgard, Alfred. *Scholia in Dionysii Thracis Artem Grammaticam*. Leipzig: Teubner. 1901.

Mannucci, Ubaldo. *Adversus haereses: libri quinque*. Rom: Forzani et Socii. 1907.

Preisendanz, K. Albert Henrichs. *Die Griechischen Zauberpapyri*. vol 1–2 Stuttgart: Teubner, 1974.

Roberts, W. Rhys. *Demetrius on Style*. Cambridge: Cambridge University Press. 1902.

12.3. Digitala

Björklund, Heta. Invocations and Offerings as Structural Elements in the Love Spells in Papyri Graecae Magicae. *Journal for Late Antique Religion and Culture* 9. 2015. 29–47

Marzillo, P. Plutarch's views on donkeys. *Scholarly Journal of the International Plutarch Society*. URI: <http://hdl.handle.net/10316.2/36379.63-93.2009/2010>. Hämtad 3/2–2023.

Preisendanz, K. *Papyri Graecae Magicae die Griechischen Zauberpapyri*. Band 1. Leipzig: Teubner. 1928. <https://archive.org/details/PapyriGraecaeMagicae>.
<https://doi.org/10.11588/diglit.19671#0001>.

Preisendanz, K. *Papyri Graecae Magicae die Griechischen Zauberpapyri*. Band 2. Leipzig: Teubner. 1931. <https://doi.org/10.11588/diglit.19672>.
<http://www.cardiff.ac.uk/clarc/jlarc>. Hämtad 13/10–2022.

12.1. Databaser

Thesaurus Linguae Graecae. <https://stephanus.tlg.uci.edu/>

Loeb Classical Library. <https://www.loebclassics.com/>

Perseus Digital Library. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/>

Louvre Site des Collections. Louvre no. E27145.

<https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010044394>. Besökt 3/3 2023

Appendix 1

Här följer en lista över de texter jag undersökt i denna uppsats.

1. <i>PGM III. 1–164. Instruerande text</i>	11. <i>PGM IV. 2622–2707. Instruerande text</i>
2. <i>PGM IV. 296–467. Instruerande text</i>	12. <i>PGM IV. 2708–84. Instruerande text</i>
3. <i>PGM IV. 1265–74. Instruerande text</i>	13. <i>PGM IV. 2891–2942. Instruerande text</i>
4. <i>PGM IV. 1390–1495. Instruerande text</i>	14. <i>PGM IV. 2943–66. Instruerande text</i>
5. <i>PGM IV. 1496–1595. Instruerande text</i>	15. <i>PGM VII. 300a–310. Instruerande text</i>
6. <i>PGM IV. 1716–1870. Instruerande text</i>	16. <i>PGM VII. 385–89. Instruerande text</i>
7. <i>PGM IV. 1872–1927. Instruerande text</i>	17. <i>PGM VII. 459–61. Instruerande text</i>
8. <i>PGM IV. 2006–2125. Instruerande text</i>	18. <i>PGM VII. 462–66. Instruerande text</i>
9. <i>PGM IV. 2145–2240. Instruerande text</i>	19. <i>PGM VII. 467–77. Instruerande text</i>
10. <i>PGM IV. 2441–2621. Instruerande text</i>	

20. <i>PGM VII. 593–619. Instruerande text</i>	35. <i>PGM XIXb. 1–3. Instruerande text</i>
21. <i>PGM VII. 619–27. Instruerande text</i>	36. <i>PGM XIXb. 4–18. Instruerande text</i>
22. <i>PGM VII. 643–51. Instruerande text</i>	37. <i>PGM XXXII. 1–19. Faktisk besvärjelse</i>
23. <i>PGM VII. 862–918. Instruerande text</i>	38. <i>PGM XXXIIa. 1–25. Faktisk besvärjelse</i>
24. <i>PGM VII. 969–72. Instruerande text</i>	39. <i>PGM XXXVI. 69–101. Instruerande text</i>
25. <i>PGM VII. 973–980. Instruerande text</i>	40. <i>PGM XXXVI. 102–33. Instruerande text</i>
26. <i>PGM VII. 981–93. Instruerande text</i>	41. <i>PGM XXXVI. 134–60. Instruerande text</i>
27. <i>PGM VIII. 1–63. Instruerande text</i>	42. <i>PGM XXXVI. 187–210. Instruerande text</i>
28. <i>PGM X. 1–23. Instruerande text</i>	43. <i>PGM XXXVI. 283–94. Instruerande text</i>
29. <i>PGM XIc. 1–19. Instruerande text</i>	44. <i>PGM XXXVI. 295–311. Instruerande text</i>
30. <i>PGM XII. 14–95. Instruerande text</i>	45. <i>PGM XXXVI. 333–60. Instruerande text</i>
31. <i>PGM XV 1–21. Faktisk besvärjelse</i>	46. <i>PGM XXXVI. 361–71. Instruerande text</i>
32. <i>PGM XVI. 1–75. Faktisk besvärjelse</i>	47. <i>PGM XXXIX. 1–21. Faktisk besvärjelse</i>
33. <i>PGM XVIIa. 1–25. Faktisk besvärjelse</i>	48. <i>PGM LXVIII. 1–20. Faktisk besvärjelse</i>

49. PGM LXXVIII. 1–14.

Instruerande text

Appendix 2

Här följer en lista över de gudomar jag hittat i de texter jag undersökt:

Ablanthanalba	Gabriel	Osor Mnevis
Abrasax	Hades	Osor Nobekhis
Acheron	Hathor	Osor Nophris
Adonis	Helios	Pan
Afrodite	Hekate	Persefone/Kore
Aiachos	Hermes	Pluto
Aion	Horus	Psyche
Anahita/Persia	Ia/Iao/Iaeo/Adonais/Sab-	Ra
Anubis	aot/	Sariel/Souriel
Ares	Isis	Satis
Artemis	Kerberos	Set/Tyfon
Athena	Michael	Selene/Akthiopis
Atum	Mithras	Sekhmet-Bastet
Bes	Moirerna	Serapis
Demeter	Neith	Taweret/Toeris
Dionysus	Omorka	Teseus
Ereshkigal	Orion	Thot
Eros	Osiris	Zeus